

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 16 APRIL 1924

No. 433

INHOUD

	Blz.
WIBAUT CONTRA VISSERING door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	342
De Geldpolitiek door <i>Prof. Mr. W. C. Mees R.Azn.</i>	343
De 5½ pCt. Ponden-leening van de Gemeente Amsterdam door <i>S.</i>	345
Uit het Scheepvaartbedrijf door <i>C. Vermeij</i>	345
Naar aanleiding van „De Industrialisatie van Ned. O-Indië” door <i>J. Sibinga Mulder</i>	347
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Financieele en andere vooruitzichten door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	349
AANTEKENINGEN:	
Een adres uit de Londensche City inzake de credietverleening aan Rusland	350
Het Italiaansch-Russische handels- en scheepvaartverdrag en de Italiaansch-Russische douaneconventie van 7 Februari 1924 I	351
MAANDCLIFFERS:	
Emissies in Maart 1924	352
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.	
Geldkoersen.	353—359
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
Bankstaten.	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*
Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*
Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

BERICHT.

Met het oog op de a.s. Feestdagen zal het volgend nummer Donderdag 24 April verschijnen.

15 APRIL 1924.

Het overvloedige aanbod van geld op prolongatie kromp deze week weder sterk in. Maandag werd nog 4 pCt. genoteerd, maar Dinsdag kwam de notering reeds op 4½ pCt. en Vrijdag werd de normale notering van de laatste weken, 5 pCt., weder bereikt. Op de discontomarkt kwam geen verandering. Het aanbod van wissels was niet groot, maar desondanks moest men voor wissels met drie handteekeningen herhaaldelijk 4¹⁵/₁₆ pCt. toestaan en voor die met twee handteekeningen 5½ à 5¼ pCt.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft slechts wijzigingen van ondergeschikte beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels daalde van

f 259,9 millioen tot f 252,1 millioen. Deze vermindering laat zich ten deele verklaren uit aflossing van schatkistpapier; het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen liep in de afgelopen week van f 91 millioen tot f 88 millioen terug. De beleeningen vertoonen eveneens een kleine daling; zij stelden zich in totaal op f 143,3 millioen tegen f 145,2 millioen op den vorigen weekstaat.

Het renteloos voorschot aan het Rijk steeg met f 2,6 millioen. De metaalvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De stijging van f 1,5 millioen, die de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans te zien geven, correspondeert nagenoeg geheel met de gelijktijdige vermindering van den post papier op het buitenland, welke van f 20,9 millioen tot f 19,2 millioen terugliep.

De biljettencirculatie blijkt met f 7,4 millioen te zijn afgenomen. De rekening-courant saldi bleven nagenoeg onveranderd. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich f 1,6 millioen hooger dan verleden week.

* * *

Op de wisselmarkt heerschte deze week een vaste stemming. Voor de meeste wissels waren de koersverheffingen weliswaar niet groot, maar de slotkoersen waren toch voor nagenoeg alle wissels hooger dan de openingskoersen. Vooral Marken konden niet onbelangrijk verbeteren, daar door de hernieuwde credietrantsoeneering en steeds scherper maatregelen tegen ongeoorloofden of niet strikt noodzakelijken uitvoer van betaalmiddelen, het aanbod steeds geringer werd. Maar ook Franken waren meestal gezocht en een sterke stijging werd alleen voorkomen door gestadige afgifte door de Fransche regeering.

LONDEN, 12 APRIL 1924.

Maandag zette de geldmarkt ruim in. Ondanks het feit, dat dien dag een groot bedrag aan de Bank of England terugbetaald werd, hoefde men voor daggeld niet meer dan 1½ pCt. te betalen. Dinsdag echter was het aanbod niet meer zoo groot, en toen eenige banken hun uitsaande leeningen lieten afloopen, werd Woensdag weer bij de Bank geleend. Ook Donderdag was daggeld nog sterk gevraagd, maar Vrijdag zakte de koers, die de vorige dagen tot 2¼ pCt. opgelopen was, weer in tot 1½ pCt. Zevendaagsgeld bleef onveranderd 2½ pCt.

De discontomarkt was iets vaster. Mei Treasury Bills werden verhandeld tegen 2¼—¹³/₁₆ pCt.

2-mnds. prima bankaccept 3—¹/₁₆ pCt., 3-mnds. idem 3½—³/₁₆ pCt., 4-mnds. idem 3³/₁₆—¼ pCt., 6-mnds. idem 3⁵/₁₆—¾ pCt.

WIBAUT CONTRA VISSERING.

Het artikel van Mr. Vissering in het Haagsch Maandblad van Februari jl. onder den titel „De Bankgulden” heeft den heer Wibaut aanleiding gegeven tot een uitvoerige contra-beschouwing in het Aprilnummer van hetzelfde tijdschrift.

Door Mr. Vissering werd, in aansluiting aan een door hem aan de monetaire verhoudingen in Roemenië gewijd schrijven, deze vraag gesteld: wat behoort, mochten zich te eeniger tijd hier te lande eenigszins ernstige inflatieverschijnselen voordoen, de houding te zijn van de Nederlandsche Bank. Deze vraag heeft thans hoofdzakelijk beteekenis tegenover de grootste inflatiemakers, de Staat en de Gemeenten. Wat de Gemeenten betreft is reeds, met succes, een rantsoeneeringsstelsel door de Bank ingevoerd. Het oogmerk kan komen, dat de Bank gelijk standpunt tegenover den Staat zal hebben in te nemen. Renteverhoging baat hier niet — vooral niet tegenover den Staat, die $\frac{1}{2}$ van de overwinst der Bank geniet — resultaat is slechts te bereiken, doordat de Nederlandsche Bank een maximum stelt aan de door den Staat op de geldmarkt onder te brengen schuld op korten termijn. Evenals bij de Gemeenten geschiedde, kan de Bank door haar invloed op de particuliere banken en kassiers verhinderen, dat schatkistpromessen of -biljetten, boven dit maximum uitgaande, aldaar plaatsing vinden, zoodat de Staat zich tot andere groepen van geldgevers of tot het belegend publiek zou hebben te wenden. Hiervan zal een belangrijk hoogere rente het gevolg zijn, terwijl, mocht de Staat, niettegenstaande deze hoge rente, haar credietbehoeften niet kunnen bevredigen en zich mitsdien tot directe geldcreatie genoodzaakt zien, aldus in laatste instantie naast de op peil gehandhaafde bankgulden een gedeprecieerde staatsgulden zou kunnen ontstaan. Mr. Vissering, die, zooals prof. mr. W. C. Mees R. Azn. in een hierna volgend artikel terecht in herinnering brengt, hiermede herhaalt en uitwerkt, wat reeds op 21 Augustus 1922 door hem in een brief aan de Broederschap der Notarissen als beginsel werd gesteld, drukt zich overigens zeer voorzichtig uit. Het door de Bank te stellen maximum heeft niet steeds een absoluut maximum te zijn en overleg tusschen Regeering en Bank zal wenschelijk zijn.

De heer Wibaut begint zijn artikel met uiteen te zetten, dat en waarom inflatie ook naar zijne meening met alle kracht dient te worden tegengegaan. Ook een begin van inflatie zou ons brengen op een uitermate gevaarlijk hellend vlak. Een erkenning, die naast de luchthartigheid, waarmede van den heer Wibaut na staande zijde wel eens over „een beetje inflatie” gesproken is, weldadig aandoet. Met dat al heeft de heer Wibaut tegen het door Mr. Vissering ingenomen standpunt een tweetal ernstige bezwaren, die in het kort aldus kunnen worden geformuleerd:

I. Voor de vraag, of overheidslichamen inflatorisch werken, dient scherp onderscheiden te worden tusschen den gewonen en den buitengewonen dienst. „Indien openbare lichamen zich bij hun financieel beleid zorgvuldig houden aan deze eischen: gewone uitgaven door gewone inkomsten dekken; ten opzichte van buitengewone uitgaven volgen een strenge leeningspolitiek en een even strenge aflossingspolitiek, dan houden deze openbare lichamen, zou men zoo zeggen, zich volkomen vrij van elk aandeel in inflatie.”

II. Het standpunt van Mr. Vissering, dat de Bank zich het recht moet voorbehouden te beoordeelen, of nieuwe vlottende schuld van den Staat al dan niet is te beschouwen als het scheppen van kunstmatige koopkracht, waardoor de waarde van het ruilmiddel zou kunnen worden aangetast, komt — aldus de heer Wibaut — in verband met het onder I. gestelde hierop neer, dat de Ned. Bank zelfstandig wenscht te beoordeelen, wat als gewone en wat als

buitengewone uitgaven dient te worden aangemerkt. Hiermede stelt de circulatiebank zich in het wezen der zaak tot een macht boven den Staat. Er is op het oogenblik een tekort op den gewonen dienst. Het is onmogelijk dit tekort op korten termijn te dekken. De Ned. Bank heeft dit, zooals de geheele Natie, te aanvaarden. „Is het denkbaar dat de Staat, vertegenwoordiger en drager van de volkssouvereiniteit, die krachtens zijn soevereine bevoegdheid het geldwezen en het geldverkeer binnen zijn grenzen heeft te regelen, zich bij deze regeling de ondergeschikte zou maken van de door hem zelf ter uitvoering van deze taak met belangrijke bevoegdheden bekleede circulatiebank.” De heer Wibaut acht dit niet denkbaar.

Geconstateerd moet worden, dat de eerste dezer beide stellingen berust op een zeer ernstige en in een man als den heer Wibaut, wiens economische beschouwingen steeds de aandacht waard zijn, moeilijk te verontschuldigen misvatting.

Wat met een sluitende begroting op den gewonen dienst en goede beginselen van geldleening voor den buitengewonen dienst wordt bereikt, is, dat op het eigen vermogen der betrokken overheid niet wordt ingeteerd. Of die overheid inflatorisch werkt, heeft echter met deze beginselen van intern beleid niet te maken, doch wordt uitsluitend beheerscht door de vraag, of de financieele eischen, die de overheid aan de bevolking stelt, van zoodanigen aard zijn, dat zonder kunstmatige koopkrachtcreatie aan deze eischen kan worden voldaan. Het doel waarvoor de gevraagde gelden hebben te dienen, staat hier ten eenen male buiten. Of de behoeften hun oorzaak vinden in een tekort op den gewonen dienst dan wel in een overmatige uitzetting van den buitengewonen dienst, is in dit opzicht onverschillig.¹⁾ Het gaat om den omvang dezer behoeften in verhouding tot het beschikbare surplus bij de bevolking. Uit dit surplus moet eveneens in de kapitaalbehoeften der bevolking worden voorzien. Is het surplus voor dit doel en voor de gezamenlijke behoeften van Staat en Gemeenten niet voldoende, dan is — tenzij men in het buitenland leent — kunstmatige koopkrachtcreatie onvermijdelijk.

Zoo weinig is het waar, dat de door den heer Wibaut gestelde eisch beslissend is, dat zelfs een overheid, die niets uitgeeft op den buitengewonen dienst en zijn gewone uitgaven geheel door gewone inkomsten dekt, inflatorisch werken kan. Immers ook de belastingen kunnen zoo hoog worden opgevoerd, dat voor de overige noodzakelijke kapitaalsbehoeften geen voldoende surplus overblijft. Dat de kunstmatige koopkrachtcreatie zich in een dergelijk geval niet zal voordoen in den bruten vorm van directe geldvermeerdering door den Staat, doch in dien van overmatige credietvraag van de zijde der belastingbetalers bij particuliere banken en centrale bank, brengt in het feit, dat kunstmatige koopkrachtcreatie met de gevolgen van dien plaats vindt, geen verandering.

De buitengewoon hoge belastingen hier te lande brengen Nederland gevaarlijk dicht bij deze grens. De abnormaal hoge rentestand, de toenemende moeilijkheden bij het plaatsen van schatkistpapier in de open markt, nu de kunstmatige steun der Deutsche saldi voor een deel is komen weg te vallen, het weinig gunstige resultaat — om geen sterker woord te gebruiken — van de jongste staatsleening, ondanks het geringe bedrag en de naar verhouding met elders buitengewoon gunstige voorwaarden, zijn altemaal aanwijzingen, die een onmiskenbaar duidelijke taal spreken.²⁾

¹⁾ Het enige verschil kan dit zijn, dat wanneer voor de totale credietbehoeften voldoende surplus bij de bevolking aanwezig is, dit surplus vermoedelijk williger en op gemakkelijker voorwaarden ter beschikking zal worden gesteld, wanneer het gaat om dekking van buitengewone uitgaven dan om aanvulling van een tekort op den gewonen dienst.

²⁾ Met de meening van den schrijver van het hierna volgende artikel, dat een herstel van de volledige goudpariteit van den gulden hierin veel verandering zou brengen, kan

Het geeft reden tot ernstige bezorgdheid een man als de heer Wibaut, die bovendien door zijn functie van Wethouder van Financiën van Amsterdam grooten invloed uitoefent op het financieel beleid van het publiekrechtelijke lichaam, dat na den Staat het meest omvangrijke huishouden bezit, onder de bestaande omstandigheden een theorie te hooren verkondigen, die neerkomt op een vrijbrief aan de overheid tot het doen van buitengewone uitgaven.

De tweede stelling van den heer Wibaut verliest door het bovenstaande reeds een deel van haar fundament. De verdeling tusschen gewone en buitengewone uitgaven kan de Ned. Bank betrekkelijk onverschillig laten. Van een zich stellen van de Bank boven den Staat is dan ook in dit opzicht geen quaestie. Voor de Bank is de Staat een credietvrager als ieder ander. Ook tegenover den Staat heeft de Bank zich de dubbele vraag te stellen, of de aanvrager voldoende waarborg geeft en of de omvang van het crediet met het oog op de positie van de geldmarkt, den stand der wisselkoersen etc. toelaatbaar is. Wil de Bank zich niet te eeniger tijd voor een fait accompli zien gesteld, dan wel de nemers van het papier ernstig dupeeren, dan dient zij zulks te beoordeelen en haar oordeel kenbaar te maken op het moment, dat het papier gecreëerd wordt, niet waarop het haar mocht worden aangeboden. Wil zij bovendien haar besluit effect doen sorteeren, dan is niet voldoende, dat zij het bewuste papier niet discontabel verklaart, maar ook, dat zij zorgt draagt, dat niet, door ander papier bij haar te herdisconteeeren, voor het niet discontabele staatspapier ruimte wordt gemaakt. Hierin ligt niets abnormaals. Ook bij papier van particulieren plegen de banken van te voren zich van de discontabiliteit te vergewissen en neemt de Bank zoo noodig gelijke maatregelen. Of het hierbij ooit tot een onderscheid in bank- en staatsgulden zou komen, is overigens voorshands bezwaarlijk aan te nemen. De bedragen, waarom het vermoedelijk zou gaan, zijn van dien aard, dat tegen een voldoende hooge rente hiervoor wel plaats te vinden zou zijn buiten de geldmarkt in engeren zin.

Wat de heer Wibaut wenscht komt nu hierop neer, dat de Nederlandsche Bank zal voortgaan voor den Staat een uitzondering te maken, zoodat steeds en onder alle omstandigheden het schatkistpapier zonder meer discontabel zal zijn. De Nederlandsche Bank zou haar plicht verzaken, indien zij zich hiertoe verbond. De reeds meer genoemde fatale Duitsche saldi hebben de voornaamste oorzaak gevormd, dat tot dusver deze quaestie niet binnen het bereik der werkelijkheid is geweest. Na de verlichting, die de jongste leening zal brengen, zal dit vermoedelijk voorshands evenmin het geval zijn. Mocht het echter eenmaal zoover komen, dat het belang van de waardevastheid van het Nederlandsche ruilmiddel zich verzet tegen verdere opvoering van de door de schatkist aan de geldmarkt te stellen eischen, dan dient de Nederlandsche Bank een hooger belang van het Nederlandsche volk, wanneer zij zonder aanzien des persoons den Staat behandelt, zooals zij iederen anderen credietvrager onder soortgelijke omstandigheden behandelen zou.

De heer Wibaut meent, dat het parlement dit niet zou moeten gedoogen, en hij heeft zelfs het octrooi der Nederlandsche Bank ter hand genomen om na te gaan, op welke wijze en in welk jaar op zijn vroegst aan deze zelfstandigheid van de Nederlandsche Bank een eind kan worden gemaakt.

Afgewacht zal moeten worden, welke gedragslijn het parlement, mocht het geval zich voordoen, zal volgen. Een ding staat evenwel vast, en dat is, dat, mocht inderdaad het parlement in dezen de Nederlandsche

ik dan ook niet instemmen. Het beschikbare surplus zou hierdoor niet worden vergroot, eerder door de onvermijdelijke, zij het beperkte, deflatie verkleind. Wel zou het vertrouwen stijgen. Of dit echter momenteel een invloed van beteekenis zou hebben, betwijfel ik.

Bank op zij willen en kunnen zetten, dit aan het toch niet overmatig sterke vertrouwen in den gulden den genadeslag zou toebrengen.

De President van de Nederlandsche Bank zal rekening hebben gehouden met de mogelijkheid, dat er stemmen in de door den heer Wibaut voorgestane richting zouden opgaan. Des te meer valt te waardeeren, dat hij niet heeft geschroomd zijn bezadigd waarschuwend woord te laten hooren. Het algemeen belang gaat in dezen boven parlementaire gevoeligheid. B.

DE GELDPOLITIEK.

Prof. Mr. W. C. Mees R.Azn. te Wageningen schrijft ons:

Het prijsniveau wordt bepaald door de verhouding van de *hoeveelheid* betaalmiddelen tot de *behoefte* aan betaalmiddelen.

Die behoefte wordt echter mede beheerscht door het prijsniveau.

Toch mag voor wie een zoo standvastig mogelijk prijsniveau wenscht, eene intredende verhooging van dat niveau nimmer aanleiding zijn om vermeerdering van de hoeveelheid betaalmiddelen te bepleiten of te verdedigen, want die verhooging van het prijsniveau wil men juist bestrijden; men moet haar dus niet als fait accompli aanvaarden.

Men zal zich herinneren, dat de President der Nederlandsche Bank destijds vermeerdering van de hoeveelheid geldmiddelen noodzakelijk achtte, omdat de prijzen zoo veel hooger waren dan voorheen. De hoeveelheid betaalmiddel nam ten onzent dan ook angstwekkend toe. Toch werd de politiek der Nederlandsche Bank vooral door de „mannen der practijk” steeds in bescherming genomen. Ook de pers zong steeds haar lof.

Op het aangeduide punt schijnt er eenige kentering te komen. Althans de financieele redacteur van het Algemeen Handelsblad, een der „zeventien”, wijst in zijn weekoverzicht van 16 Maart op het gevaar van de boven door mij gewraakte handelwijze. Hij deelt mede, dat de directie van de Banque de France als verklaring van de groote uitzetting der circulatie erop wees, dat deze voor een groot deel verband hield met de stijging van het binnenlandsche prijsniveau, waardoor een grooter hoeveelheid ruilmiddel noodig was geworden. Daarop laat hij volgen: „Men heeft „in de laatste jaren genoeg les gehad in practische „economie, om in te zien, dat zulk een verklaring de „zaak niet beter, doch erger maakte. De stijging der „goederenprijzen is een rechtstreeksch gevolg van de „inflatie van het ruilmiddel. Wanneer zij op haar „beurt aanleiding geeft tot grooter vraag naar bank- „papier, dan beteekent dit een verscherping van het „inflatie-proces. Uit de nieuwe vermeerdering der „circulatie moet dan weder een verdere stijging van „het prijsniveau voortvloeien.” Zeer juist, maar de geachte schrijver had dit niet door de, steeds hardhandige, practijk behoeven te leeren. De gesmade theoretici hebben hetzelfde reeds vóór jaren betoogd. In ieder geval is het verheugend als ook zij, die zich gaarne aan de zijde der practici scharen, het thans inzien. Als zij het maar niet weer vergeten zijn, wanneer ten onzent de prijzen omhoog loopen.

Daarop is wel eenige kans. Er is reeds een neiging tot prijsstijging.

Ook loopt de dollarkoers steeds hooger op, niettegenstaande de Nederlandsche Bank haar kostbare gouden kruut verschieft ter verdediging van den gulden, die echter niet anders verdedigd kan worden dan door vermindering van de hoeveelheid betaalmiddelen, hetgeen ongelukkig genoeg de directie der Bank nu juist niet wil of althans niet heeft weten te bereiken. Wel heeft zij met kracht front gemaakt tegen de crediet-eischen der gemeenten, wel heeft haar President ook tegenover den staat een dreigende houding aangenomen (zie Haagsch Maandblad van Februari), maar

dat deed deze ook reeds in een schrijven aan het hoofdbestuur van de Broederschap der Notarissen van 21 Aug. 1922 (Correspondentieblad, deel 25, bl. 276), doch ondertusschen neemt het totaal aan uitstaande bankbiljetten in den laatsten tijd niet af, maar toe. Thans bedraagt het 1018 miljoen tegen 964 miljoen een jaar geleden. Schiet de Directie dan te kort in kracht tegenover de overheidsorganen, niettegenstaande Mr. Vissering nog in genoemd nummer van het Haagsch Maandblad schrijft: *J'ai cru toujours et je crois encore qu' il est possible, même dans le plus grand chaos financier, d'avoir une banque centrale, dont les billets ont une valeur-or fixe?* Hoe is het mogelijk, dat de biljetten eener bank, wier President zoo iets schrijft, tegenover het goud een belangrijk disagio doen? Is een andere verklaring mogelijk dan dat die bank hare onafhankelijkheid tegenover de overheid niet voldoende heeft weten te handhaven?

Toch maakt de Heer Wibaut den President nog een verwijt van diens gebrek aan toeschietelijkheid tegenover de overheidsorganen. Hij meent, dat de Nederlandsche Bank, door staat en gemeenten te willen rantsoneeren, zich begeeft op een terrein, dat niet het hare is. Ten onrechte. Wanneer de openbare lichamen zich tot een bank wenden om crediet, is het de taak der laatste om te beoordeelen, *niet* of de voorgenomen uitgaven gewettigd zijn, maar *wel* of dat crediet voor de bank toelaatbaar is. Wanneer het slechts kan worden verleend door het scheppen van bankbiljetten, dan moet het worden afgewezen, als het verkeer die meerdere bankbiljetten niet noodig heeft, wanneer m.a.w. de credietvraag niet kan worden bevredigd dan langs den weg der inflatie.

Men onderscheide steeds scherp: behoefte aan geld *als ruilmiddel* en behoefte aan geld *als kapitaal*. Behoefte aan geld als kapitaal is er thans meer dan ooit, behoefte aan geld als ruilmiddel allerminst; integendeel, er is al veel te veel in omloop. Daarom mag kapitaalbehoefte thans minder dan ooit door het scheppen van meer ruilmiddel worden bevredigd.

Moge de staat, die toch geen ander doel heeft dan voor de belangen zijner burgers te waken, meer bedenken dan hij tot heden deed, dat, wanneer zijn kapitaalbehoefte door de Nederlandsche Bank worden bevredigd, dit tengevolge heeft schepping van meerdere ruilmiddelen, waarvan er reeds te veel zijn. Nieuwe ruilmiddelen worden niet geschapen, wanneer de staat op de open markt leeningen sluit. Daarom is het voor den Nederlandschen staatsburger veel minder nadeelig, indien de staat aldaar, desnoods tegen zeer hooge rente, leent, dan wanneer hij van het voor hem buitengewoon goedkope crediet van de Nederlandsche Bank gebruik maakt.

Zeer terecht verzet zich de Nederlandsche Bank tegen de credietischen der overheidsorganen. Zeer terecht overweegt hare President, wat haar te doen staat, indien de overheid niet wil aflaten met haar aandrang naar inflatiecrediet. In het Februari-nummer van het Haagsch Maandblad ontvouwt hij een plan.

Dit plan geldt slechts voor geval van nood, voor geval de overheid niet voor rede vatbaar mocht blijken. Dan wil Mr. Vissering zijn hart van den staatsgulden aftrekken en trachten althans den bankgulden te redden. Deze zal dan agio gaan doen boven den staatsgulden. Door overeenkomsten in bankgulden te sluiten, zal men zich voor de nadeelen van inflatie kunnen vrijwaren.

Op de finesses van het plan wil ik thans niet ingaan. Slechts een tweetal bedenkingen wil ik opperen.

Gelukt het de Nederl. Bank het lot van den bankgulden los te maken van dat van den staatsgulden, dan blijven alle gevolgen der inflatie werkzaam ten aanzien van reeds bestaande vorderingen en schulden. Het moge waar zijn, dat in het algemeen men bij ons onder den gulden verstaat den gulden, vertegenwoordigd door het biljet der Nederlandsche Bank (bl.

141), dit neemt niet weg, dat bestaande vorderingen en schulden zijn aangegaan in staatsgulden, zoodat bij depreciatie van deze tegenover den bankgulden niet twijfelachtig is, in welke gulden de debiteuren hunne schulden zullen afdoen.

Mijn tweede bedenking is deze. Mr. Vissering vleit zich met de hoop, dat de bankgulden zal kunnen dienen ter vervulling van de behoefte tot uiting komend in de zoo gewenschte, maar practisch niet te vinden goudclausule (bl. 153). Hoofdbezwaar, waarop de goudclausule telkens afstuit, is, dat bij belangrijke inflatie, de overheid haar buiten werking stelt. Maar mag men er zoo vast op rekenen, dat bankgulden-clausules in hetzelfde geval voor gelijk lot zullen worden gespaard? Het nietig verklaren van goudclausules is onrecht, in hoofdzaak m.i. voortvloeiend uit afgunst op hen, die door beter inzicht geleid, tijdig maatregelen tegen de depreciatie hebben genomen. Dezelfde afgunst zal ook de bankgulden-clausule doen schipbreuk lijden.

Men zal Mr. Vissering's plan moeilijk anders kunnen beschouwen dan als eene poging om in geval van nood te redden hetgeen nog te redden valt. Al is dat niet veel en al is de kans op redding ook voor dat weinig nog gering, toch zou die poging moeten worden ondernomen, indien de zaak anders hopeloos stond. Dat is echter geenszins het geval.

De meeste der tot dusverre toegepaste middelen tot veiligstelling van den gulden zijn niet veel anders dan lapmiddelen geweest. Door beheersching van den wisselkoers, ook al ware zij blijvend mogelijk, ware het kwaad allerminst genezen. *Dit zit in het binnenland.*

Het drukken van den dollarkoers moge eenige onrust hebben voorkomen, het bemoelijkte echter tevens onzen uitvoer, bevorderde den invoer en beïnvloedde daardoor den wisselkoers weder in voor ons ongunstigen zin. Bovendien leggen valutaleeningen voor de toekomst zware lasten op ons land en in elk geval: binnenlandsche inflatie kan op die wijze niet worden gekeerd.

Te veel wordt door die manipulaties met de wisselkoersen de aandacht afgeleid van de werkelijke oorzaak van het kwaad. Deze is te vinden in het *te veel aan ruilmiddel*, dat nog steeds toeneemt, naarmate de Nederlandsche gulden, die tijdelijk in Duitschland circuleerden, in binnenlandsch verkeer terugkeeren. Mr. Tetrode sprak destijds van honderden millioenen Nederlandsch bankpapier in Deutsche handen. De terugkeer in de circulatie voltrekt zich thans, nu de Duitschers, tijdelijk tenminste, een eigen vrij bruikbaar betaalmiddel hebben. Men informeerde maar eens aan de grenzen of van dien terugkeer niets te merken is.

In het te veel aan betaalmiddel schuilt het kwaad. Daar moet dus worden ingegrepen. Zoolang dat niet geschiedt, helpt geen gedokter met uitwendige middelen. Men zag het in de landen, die op den weg der inflatie voorgingen.

Hoe lang zal genezing nog mogelijk zijn? Indien het vertrouwen in den gulden verder vermindert, heeft dit dezelfde gevolgen, alsof de hoeveelheid ruilmiddelen nog meer toeneemt dan zij in werkelijkheid doet. Afnemend vertrouwen in het ruilmiddel doet de circulatiesnelheid ervan toenemen, doordat ieder het sneller dan tot dusverre in goederen enz. omzet. De behoefte aan betaalmiddel vermindert dus.

Onverwijld inperking der circulatie is dus geboden opdat de gulden weder op goudwaarde kome, een waarde, waarop althans alle oude schuldeischers recht hebben. Den gulden weder op goudwaarde te brengen is ook gewenscht voor ons staatscrediet. Een groot deel onzer staatsschuld is aangegaan in goudgulden; de rente wordt thans wederrechtelijk in papieren gulden voldaan.

De goudwaarde zal spoediger weder bereikt worden, indien het vertrouwen in den gulden terugkeert.

Het aangewezen middel om dat vertrouwen te herwinnen is m.i. nog steeds herstel van den gouden standaard. Daarbij alleen heeft het publiek zekerheid, dat ons ruilmiddel volwaardig blijft.

Zeker kan, ook als de gouden standaard geldt, de overheid wel kwaad stichten, het ergste, wanneer zij, van de Bank geen hulp meer krijgende, overgaat tot het uitgeven van nog meer zilverbons of ander papiergeld, maar, behalve dat zij daarmede haar aandeel in de winst der Ned. Bank zal verspelen, zal dit kwaad spoedig aan den dag treden, waardoor het voor de overheid wel geraden zal zijn, zonder talmen van den ingeslagen weg terug te keeren. Immers bleef zij de hoeveelheid circulatiemiddelen uitbreiden, dan zou dit het goud der Nederl. Bank automatisch het land uitdrijven. Dit nu zou een zoodanige verontwaardiging in den lande opwekken, vooral wanneer van tevoren de President der Bank zijn waarschuwend stem had doen hooren, dat volharden bij hare handelwijze, voor de overheid, ook politiek, spoedig onmogelijk zou zijn. Bij den gouden standaard komen de gevolgen van een niet gerechtvaardigde uitbreiding van het circulatiemiddel aanstonds aan het licht. Bij den tegenwoordigen toestand is dat niet het geval. Dit heeft ten gevolge, dat, vooral onder de politici, thans nog velen worden gevonden, die bezuiniging een mooie leus vinden, maar toch liever met de doorvoering der bezuiniging niet al te veel haast maken. De onmiddellijke gevolgen eener zoodanige houding zien de kiezers immers toch niet! Evenmin als zij zelve! Toch werkt het kwaad in stilte even ernstig door.

Wageningen, 4 April 1924. W. C. MEES R.AZN.

DE 5½ PCT. PONDEN-LEENING VAN DE GEMEENTE AMSTERDAM.

De Redactie van de E.-S. B. veronderstelt blijkens haar naschrift op blz. 323, dat ik den heer F. M. Wibaut nog van repliek zal dienen. Waar deze heer erkent, dat er in de Amsterdamsche leening een *speculatief element* aanwezig is, kan ik kort zijn. De vraag is nu alleen nog, of de kansen van dit speculatieve element al dan niet gunstig zijn. Het antwoord daarop wordt gegeven in het artikel van Professor Bruins over „Financieel beleid in Engeland en Nederland”, dat in de E.-S. B. geplaatst is boven het verweer van den heer Wibaut.

De aanhef van dit artikel luidt: „Er is dikwijls „reden in deze kolommen te verwijzen naar het in „Engeland gevolgde financieele beleid, waarnaast de „toestand in ons land, dat *geen* oorlog gevoerd heeft, „steeds en in toenemende mate ongunstig afsteekt.”

Hier te lande wordt niet gedacht aan extra-aflossing van schuld, integendeel Staat en Stad blijven doorgaan, zich in nieuwe schulden te steken. Als het werkelijk waar is, wat de heer Wibaut zegt, dat „de „Nederlandsche publiekrechtelijke lichamen elken dag „voor het economische leven van Nederland *onaf- „wijsbare* (ik cursiveer) uitgaven hebben te doen, die „uit leeningsgeld moeten worden gedekt”, dan volgt daaruit, dat beperking van uitgaven volgens het oordeel van den Amsterdamschen Wethouder van Financiën uitgesloten is. Derhalve staat ons nog leening op leening te wachten. Maar is er dan nog eenige aanleiding tot een „speculatie à la hausse” in den Nederlandschen gulden? Moet „iedere rechtgeaarde Nederlander” zich werkelijk „gestreeld” voelen, omdat de heer Wibaut speculeert op een rijzing van onzen gulden? Geachte heer Wethouder, het zijn niet anders dan groote woorden, waarmede gij U van de zaak afmaakt. Een feit is het, dat gij niet weet, wat de door U gesloten leening aan de Gemeente Amsterdam zal blijken te kosten. Gij acht het volkomen uitgesloten, dat de Nederlandsche gulden denzelfden weg uit zal gaan, als de Deensche en Noorsche kroon. Uw optimisme deel ik niet. Op mij blijft het een onaangename indruk maken, dat de trotsche stad Am-

sterdam, wier wapen door de keizerskroon getooid is, voor hare geldnooden de hulp van het buitenland heeft moeten inroepen en heeft moeten ondervinden, dat de vreemdeling te weinig vertrouwen in den Nederlandschen gulden heeft om in die munt het geld beschikbaar te stellen. S.

* * *

Reeds heeft men in de pers kunnen lezen, dat de „Times” haar in het nummer van dit blad van 2 dezer weergegeven standpunt ten opzichte van leeningen aan het buitenland nader heeft uiteengezet in verband met te Londen loopende geruchten omtrent leeningsonderhandelingen van Rotterdam en Den Haag en van een Fransche stad. „Leeningen, welke niet onmiddellijk worden aangewend voor aankoop van Britsche goederen en die niet aangegaan worden voor reproductieve doeleinden, zijn — het is duidelijk — op dit tijdstip de minst wenschelijke buitenlandsche emissies. Naar onze meening is het niet in het nationaal belang, indien de leeningen, waarover thans onderhandeld wordt en waarop wij hierboven doelden, hier te lande aan de markt gebracht zouden worden.” De onderstelling is geopperd, dat de Bank of England aan dit stellingnemen niet vreemd was. Hoe dit ook zij, zonder uitwerking is het niet gebleven. Het blad schreef 8 dezer reeds, dat het tot zijn genoegen vernam, dat leidende bankiers zich het nationale aspect van de kwestie realiseerden en dienovereenkomstig handelden. Uit de ochtendbladen van heden blijkt, dat Rotterdam de deur te Londen blijkbaar gesloten heeft gevonden. Thans heeft het uit New York een aanbieding ontvangen, waardoor de plaatsing wordt verzekerd van een 6 pCt. leening, groot \$ 6.000.000. De leening wordt uitgegeven in haar geheel of bij gedeelten, bij openbare inschrijving of oordeelshands, naarmate B. en W. dit noodig zullen oordeelen, en tegen den door hen te bepalen koers. Hieromtrent zijn helaas geen nadere mededeelingen gedaan.

Vermeld zij nog, dat het standpunt van de „Times” in „The Economist” van 12 dezer is aangevallen. O.m. wordt ingegaan tegen het bezwaar, dat het niet onmiddellijk voor aankoop in Engeland aanwenden van het provenu eener leening leidt tot aanbieding van dit provenu op de wisselmarkt, waardoor de koers van het pond wordt gedrukt, tot de kringloop is volbracht, d.i. export van goederen of diensten heeft plaats gevonden. Het is duidelijk, meent „The Economist”, dat deze tijdelijke depressie geen permanent ongunstig effect zal hebben en middelerwijl de tendentie heeft, den Britschen export te bevorderen. „It may be *very anomalous* (wij curs.) for Dutch cities, with the Amsterdam exchange against London, to be borrowing here, but the consequence is that somebody, on our contemporary's own showing, has to take British goods or services.” In het nummer van 14 dezer handhaaft de „Times” haar standpunt en gaat daarbij nog in het bijzonder in op valutaleeningen.

„The Economist” blijkt ten slotte van meening, dat slechts twee overwegingen tot discriminatie mogen leiden. In de eerste plaats dient geen cent beschikbaar te worden gesteld voor militaire uitgaven, en ten tweede dienen zij te worden uitgesloten, die leenen, omdat zij de kracht missen, hun begroting in evenwicht te brengen. Voor het oogenblik schijnt echter — naar hierboven bleek — de opinie van de „Times” ook practisch te worden ingenomen. — Red.

15 April '24.

UIT HET SCHEEPVAARTBEDRIJF.

De verbetering die zich tegen het eind van 1923 op de vrachtenmarkt scheen baan te breken en die zich vooral gedurende de beide eerste maanden van het jaar door een uiterst willige stemming voor scheepvaartwaarden op de fondsenmarkt manifesteerde, zoozeer dat insiders zich met verbazing afvroegen

waarom op eenmaal zóo groote belangstelling werd getoond voor een rubriek, die gedurende langen tijd zoozeer door het publiek was verwaarloosd, is helaas voor de zooveelste maal gedurende den achter ons liggenden en voor dezen tak van bedrijf zoo uiterst zorgelijken tijd gebleken slechts van voorbijgaanden aard te zijn geweest.

Het valt niet te ontkennen, dat ditmaal de auspiciën bij uitstek gunstig waren. Verschillende markten toch, die gedurende het afgelopen jaar volkomen in gebreke waren gebleven, spreidden een waarlijk ongekende activiteit ten toon.

In een vorig overzicht ¹⁾ wezen wij reeds op de zeer aanzienlijke tonnenmaat — volgens deskundige schatting niet minder dan 1.000.000 tons — die emplooi vond in de vaart Pacific Coast—Japan. Bovendien ontwikkelde zich levendige vraag naar ruimte van de rijsthavens en daar ook de Zwarte Zee-havens gedurende de eerste maanden van het jaar aanzienlijke hoeveelheden graan ter verscheping hadden aan te bieden, deed zich de onvermijdelijke en reeders zoo welgevallige wisselwerking alras gelden met als gevolg zeer behoorlijke vrachtcijfers van Burmah zoowel als van de Zwarte Zee. Ook Australië onderging den invloed der gunstiger tendenz; immers moest het, teneinde reeders te bewegen hun tonnage daarheen te dirigeren, de tot dusver geldende en tegenover de rijstvrachten onvoldoende vrachtcijfers herzien en op hooger peil brengen.

Tenslotte deed ook de Laplata-markt — immer grillig en zelfs voor den meest deskundigen reeder onberekenbaar — zich door een waren record-oogst gelden en nam tot regelmatig stijgende vrachtcijfers tonnage in aanzienlijke hoeveelheid op.

Door deze zoozeer gewenschte verruiming van vraag, waardoor een einde werd gemaakt aan de oopenhooping van tonnage op één enkele markt met als onvermijdelijk gevolg voortdurend dalende vrachtcijfers, leek inderdaad de grondslag voor een blijvende verbetering in het bedrijf gelegd. Engelsche en Scandinavische reeders meenden reeds tot bestelling op vrij aanzienlijke schaal van nieuwe tonnage te moeten overgaan paraat zijn voor den naderenden „boom” werd het wachtwoord in reederskringen bij herhaling gehoord en het publiek op onze beurs, dat steeds behoefte heeft aan het terecht of ten onrechte „opzetten” van de een of andere categorie van fondsen, meende dat thans de tijd gekomen was om ook de scheepvaartwaarden, „die immers op een zéér laag peil waren aangeland”, meer in overeenstemming te brengen met de zoo optimistische beschouwingen, die de ronde deden en het spreekt wel vanzelf, dat de daghandel dit voor hem zoo sympathieke streven om koerswinst te behalen, aanvankelijk slechts al te gaarne steunde.

Van al deze schoone verwachtingen is helaas bitter weinig vervuld; slechts de scheepswerven op Engeland's Oostkust en in Denemarken, waar speciaal Burmeister & Wain talrijke orders voor Dieselschepen van Noorsche reeders ontvingen, hebben eenig blijvend profijt van deze kortstondige opleving kunnen trekken.

De Pacific-markt bleek alras meer ruimte te hebben bevracht dan in werkelijkheid nodig was; ernstige oopenhooping van schepen in de voornaamste Japan-sche. loshavens — in Yokohama lagen tot voor kort niet minder dan een tweehonderdtal schepen ter reede — met daarmede gepaard gaande aanzienlijke vertraging in de lossing was oorzaak dat tal van schepen hun „cancelling-date” voor de tweede reis misten en bevrachters maakten slechts al te gaarne van deze gelegenheid gebruik om zich van de dure charters te ontdoen.

Het gevolg hiervan was groot aanbod van schepen en de onvermijdelijke vrachtdaling bleef niet uit. Graanvrachten van de Pacific-Coast naar het Ver. Koninkrijk/Vasteland, in Januari nog ca. 40/-, zijn

inmiddels reeds gedaald tot ca. 33/9 per ton en zelfs tot dit allermint aantrekkelijke cijfer is de animo tot bevrachten bij afladers uiterst gering.

Van West-Australië liep de vracht naar dezelfde bestemmingen van 40/- in Januari terug tot 33/9, terwijl Burmah in de afgelopen week tonnage weigerde op basis van 28/- Ver. Koninkrijk/Vasteland, ofschoon in Februari/Maart grif 35/- en voor een enkele boot zelfs 37/6 werd betaald. Dat ook de Zwarte Zee-vrachten achteruit liepen van 16/6-17/- tot 13/6 Ver. Koninkrijk met 6 d. reductie naar het Vasteland kan nauwelijks verwondering baren. De La Plata-vrachten zijn eveneens vrij aanzienlijk lager dan een tweetal maanden geleden, toen tal van booten op basis van 35/- werden bevracht, terwijl thans niet meer dan 28/- wordt betaald voor Mei/Juni aflading.

Ook de Middellandsche Zee-vrachten zijn in sympathie met de algemeene tendenz gedecideerd flauwer, doch voor Rotterdam doet zich het aangenaam verschijnsel voor, dat de ertsvrachten op deze haven vrij gezocht zijn in verband met de kolenladingen, die via Rotterdam naar West-Italië verscheept worden en die gedurende de maand Maart een totaal van ca. 400.000 tons bereikten.

Rotterdam handhaaft ten aanzien dezer ladingen zijn ouden roem van uiterst vlugge despatch en het is juist deze factor — in tijden van depressie vaak beslissend voor het reisresultaat — die reeders hun schepen bij voorkeur op Rotterdam doet bevrachten, wat de havenbeweging aldaar ten goede komt.

Wanneer echter een goed gefundeerd bedrijf als de Maatschappij Zeevaart, welker vloot na aftrek der reserves voor een laag cijfer te boek staat, die de beschikking heeft over een behoorlijk saldo mid-delen en niet gebukt gaat onder een zwaren rentelast uit hoofde van scheepshypotheken dan wel bankcredieten, gedurende het afgelopen jaar niet in staat bleek voldoende winst te behalen om na het effectueeren der noodige afschrijvingen ook nog een dividend over het tegenwoordige verhoudingen niet groote kapitaal uit te keeren, dan zal men goed doen zich ten aanzien der door onze scheepvaartmaatschappijen gedurende 1923 behaalde resultaten, geen al te groote verwachtingen te maken.

Ook het verslag der Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Mij., één der voornaamste nationale lijn-bedrijven, stemt tot nadenken. Terecht gewaagt de Directie in haar jaarverslag van scherpe concurrentie op enkele der door de Maatschappij bevaren trajecten. De vaart op Amerika's Weskust, doch meer nog op de Zwarte Zeehavens en Levant is aan scherpe concurrentie onderhevig en het is voor ingewijden geen geheim dat speciaal op laatstgenoemde trajecten een zware concurrentiestrijd met de door den ruggesteun van het Thyssen-concern zoo machtige Halcyon Lijn is ontbrand.

Blijft het bedrijf onzer reederijen zorgelijk, de werknemers achten dit klaarblijkelijk allermint een bezwaar om door stakingen, die juist den laatsten tijd aan de orde van den dag zijn en duidelijk demonstreeren, dat voor de werknemers in het algemeen slechts geldt het egoïstisch begrip „charity begins at home”, aan dit bedrijf bij voortduring nieuwe moeilijkheden in den weg te leggen. Het geenszins ongevaarlijke van dit zoo ongewenscht verschijnsel, dat niet anders dan funest op den gang van zaken kan inwerken en ertoe bijdraagt om terugkeer tot meer normale verhoudingen — oök voor den werknemer zoozeer noodzakelijk — te vertragen, is wel dat in tal van stakingen zoowel hier te lande als elders de arbeidersorganisaties feitelijk machteloos tegenover de beweging staan en niet voldoende prestige blijken te bezitten om ook voor hen ongewenschte stroomingen te keeren.

Het ware te wenschen dat de werknemers meer doordrongen werden van de noodzakelijkheid om in tijden als de tegenwoordige schouder aan schouder

¹⁾ Op pag. 52 in het no. van 16 Jan. l.l. Red.

te strijden met de werkgevers, teneinde uiteindelijk te komen tot een loonend bedrijf, een resultaat waarvan beiden — en de werknemers zeker niet in de laatste plaats — de vruchten zouden plukken.

C. V.

NAAR AANLEIDING VAN „DE INDUSTRIALISATIE VAN NED. O.-INDIË”.

De heeren Ir. C. Hoyer, directeur van de papierfabriek te Padalarang, Ir. Van Reigersberg Versluys, oud-gedelegeerd lid van de Nijverheidscommissie, en Ir. v. d. Waerden, tegenwoordig gedelegeerd lid en voorzitter van die commissie, hebben respectievelijk in de Nos. 423, 427 en 428 opmerkingen geplaatst naar aanleiding van mijn beschouwingen over de industrialisatie van Indië.

Wat betreft de opmerkingen van den heer Hoyer kan ik volstaan met ZEd. te verwijzen naar hetgeen Mr. Gerritzen in de Tweede Kamer ter zake te berde bracht en het antwoord daarop van den Minister van Koloniën, opgenomen in No. 424 van dit weekblad. Het eenige wat ik er aan heb toe te voegen is mijn verwondering, dat eene bespreking, hoe men tot de industrialisatie van Indië meende te komen, geen vraagstuk zoude zijn dat op economisch terrein ligt en dus op het gebied waarop het tijdschrift „Economisch-Statistische Berichten” zich beweegt.

De heer Van Reigersberg Versluys gaat, nadat hij heeft betoogd, dat meerdere industrieën alleen met staatshulp kunnen tot stand komen, hetzij door beschermende invoerrechten, hetzij door directen financieelen steun, van de veronderstelling uit, dat men, waar in Indië vele onontbeerlijke factoren ontbreken, zoals goedkoope arbeidskrachten, men voor het alternatief staat: of steun aan beginnende industrieën of van deze afzien, en zegt verder dat men in de keuze niet vrij is, omdat de bevolkingsdichtheid, die sterk toeneemt, oorzaak is, dat op Java reeds veel te weinig bebouwbare oppervlakte is voor eene hoofdzakelijk landbouwende bevolking.

Ja, zoo meende men ten tijde van de oprichting van de commissie tot bevordering van de fabrieks-nijverheid, zooals ik in den aanvang van mijn artikel betoogde. Maar de werkelijkheid heeft die hypothese, naar de rubriek „nachtmerries” verdreven. Men baseerde zich vooral op de zoo sterke bevolkingstoename, maar toen later nauwkeurige volkstellingen werden gehouden, bleek die toename heel wat minder te zijn dan men dacht. De vroegere cijfers waren weinig betrouwbaar. Die toename was veel minder dan men dacht, niettegenstaande de levensomstandigheden van de bevolking niet achteruit, maar vooruit waren gegaan. De zorg voor de hygiëne is belangrijk verbeterd. De vrijwel periodieke cholera-epidemieën b.v. zijn uiterst zeldzaam geworden. Maar de proef op de som is, dat er op Java voor de bevolking nog voor zeker zeer langen tijd gelegenheid is om zich door landbouw en landbouwindustrie in de eerste plaats een behoorlijk bestaan te verzekeren en de markt daarin nog allesbehalve overvoerd is. Immers vrijwel alle landbouwondernemingen op Java klagen over gebrek aan werkvolk en de loonen zijn daarmee in overeenstemming. Voor tienduizenden meer dan thans is er nog werkgelegenheid. Niet alleen, dat er nog heel wat grond op Java op ontginning wacht, ook voor eigen landbouw, maar de intensivering van den landbouw en de landbouwindustrie in handen van het Europeesch kapitaal zal in verre toekomst nog reikhalzend doen uitzien naar meerdere arbeidskrachten en, al is het ook langzaam, zal vooral bij werkelijk gebrek aan bouwgrond ook de inlandsche landbouw het proces der intensivering niet ontgaan.

Het dreigend spook, dat men toen ter tijde meende te zien, bestaat in werkelijkheid niet en ik acht dat in elk opzicht voor de bevolking een gelukkig verschijnsel. De Javaan is in de eerste plaats land-

bouwer en landarbeid ligt in zijn natuur en karakter. Ook als hij geen landarbeid verricht op eigen grond, gevoelt hij zich als arbeider op het land in den regel veel gelukkiger dan in eene fabriek. Kijk op onze Java-suikerfabrieken het verschil eens tusschen de z.g.n. fabriekskoelies en de veldarbeiders en ge zult begrijpen, hoe de groote massa slechts noode fabrieksarbeider wordt. Die arbeid ligt niet in zijn aard. En zouden we nu werkelijk een volk als dit gelukkiger maken door één belangrijk deel van landarbeider tot fabrieksarbeider te maken?

Wanneer de nood aan den man komt, de bodem van Java direct en indirect den Javaan niet meer kan voeden, dan zie ik nog heel iets anders gebeuren, dan zie ik, wat nu zeldzaam is, den Javaan uittrekken naar andere eilanden om er landbouwkolonies te stichten zooals hij ook in vroeger eeuwen, door omstandigheden gedrongen, toenmaals meer van politieken aard, heeft gedaan. Dat landbouwvolk wordt niet door een machtswoord fabrieksvolk ook niet wanneer we eens een oogenblik denken, niet aan Europeesche grootindustrie, maar aan eigen industrie.

„Nu in de laatste twee jaren die tijdelijke vraag naar werkkrachten is verdwenen, komt het tekort aan werkgelegenheid weer aan het licht” schrijft de heer v. R. V. Deze zin is in flagranten strijd met de werkelijkheid zooals boven gezegd.

De heele basis voor het betoog van den heer Van Reigersberg Versluys valt dus weg. Industrieën met kunst en vliegwerk op te richten, die langs geheel natuurlijke weg geen bestaansmogelijkheid in Indië kunnen vinden, is dus onnoodig en alleen mogelijk met belangrijke regeeringssteun, in dezen geld, dat enkelen industrieelen wellicht ten goede komt, maar door de belastingbetalers wordt betaald, zonder dat er eene bating het algemeen belang tegenover staat.

De keuze of steun aan beginnende industrieën of van dezen afzien is dus gemakkelijk. Geen andere steun dan ik in mijn artikel aangaf en is dat niet voldoende, dan er van afzien.

Men zou nog kunnen zeggen: elk land moet trachten zich voor al zijn behoeften van eigen bodem te voorzien, maar dit beginsel staat de algemeene economie in den weg, waar het eene land dit, het andere dat beter en goedkoper kan produceren. Wat Indië betreft meen ik, dat dit streven alleen verantwoord is wat betreft de eerste voedselbehoefte: rijst.

Wat Selatdjaran betreft vergist de heer Van Reigersberg Versluys zich. Het was geen grootrijstbedrijf. Het was een *proefbedrijf* om te trachten door toepassing van mechanischen arbeid een oplossing te vinden voor het toenemend rijsttekort in Indië en de gevaren, die de aanvulling bedreigen. Het heeft daarbij nimmer in de bedoeling gelegen bij slagen van de *proef* van staatswege grootrijstbedrijven op te zetten.

De proef „mislukte geheel” zegt de heer Van Reigersberg Versluys. Mag ik hem er op attent maken, dat de proef de technische mogelijkheid heeft bewezen, een zaak dan toch zeker van zeer groot belang, maar het financieele resultaat nog onvoldoende was. (Bij rationeel bedrijf zou de ongepeld rijst op f 8.50 per pic. komen te staan). Phytologische oorzaken dwongen de *proef* te Selatdjaran te staken.

Ik verheug mij er over dat ook de heer Van Reigersberg Versluys den staf breekt over het Rhein-Elbe contract op zich zelve, hoewel hij zwijgt over de wijze waarop het tot stand kwam en het nadeel voor onze *Nederlandsche metaalindustrie* daar en hier, maar het „bijna kosteloos verschaffen van eene fabriek”, wat hij in sommige gevallen verantwoord zoude achten, acht ik onverantwoordelijk, waar die industrialisatiebehoefte, zie boven, niet bestaat.

En nu over de commissie zelve. Ik meen volstrekt niet, dat de directeur van L. N. H. zonder die commissie meer en beter werk zou hebben gedaan.

Hij zou zich op een ander standpunt hebben gesteld, vooral omdat hij de economische factoren Landbouw, Nijverheid, Handel in hun onderling verband beschouwt en in en door zijn departement de organen heeft om de economische behoeften van het land te beoordeelen.

En wat de outillage van de afdeling Nijverheid aangaat, die was gemakkelijk op peil te brengen en weinige maanden na het Koninklijk Besluit van Augustus 1918 was het plan daartoe gereed en door mij aan de regeering aangeboden. Maar 2 Gouverneurs-Generaal gingen er ten slotte niet op in, want men wist met het gedelegeerd lid geen raad en wilde den president van de Javasche bank, den voorzitter van de Kamer van Koophandel en Jan en Piet en Klaas niet voor 't hoofd stooten, allen leden van die commissie. Persoonsbelangen en dito ijdelheden staan in Indië het landsbelang maar al te vaak in den weg.

Wie zal er in eene particuliere maatschappij aan denken een orgaan te hebben om dit of dat vraagstuk te bevorderen en er een ander orgaan naast te stellen en te betalen, dat onafhankelijk van het eerste hetzelfde doet? Dwaasheid is het ook in financieelen zin en zoo iets moet desorganiseerend werken.

Op zich zelve beschouwd kan het nuttig zijn, wanneer in zoo'n commissie tusschen industrieelen ook een enkele financieele specialiteit zich bevindt. Maar dat er zoo'n gebrek zou zijn aan industrieelen om lid van deze commissie te zijn is met de feiten in strijd. Waar de directeur van L. N. H. door de regeering werd gevraagd eene voordracht tot aanvulling te doen, heb ik nimmer moeite gehad industrieelen aan te wijzen, die daartoe bereid waren.

Het is volkomen juist, wat de heer Van Reigersberg Versluys zegt, dat het aan goede samenwerking tusschen die commissie en twee achtereenvolgende directeuren heeft ontbroken. Dat getal twee zegt veel, ook al stonden Dr. Lovink en ik niet op hetzelfde standpunt. Door het Koninklijk Besluit van Augustus 1918, waarbij de afdeling Nijverheid van het departement van L. N. H. belast was met de bevordering van de nijverheid in haar ganschen omvang, was mijn taak omschreven zonder eenige beperking en bij mijn optreden werd mij nog eens extra door den Gouverneur-Generaal er op gewezen, dat de bevordering van de fabrieksnijverheid daar niet alleen in was begrepen, maar werd ze mij nog eens bijzonder op het hart gedrukt. Het is zeer goed mogelijk, dat met den heer Van Reigersberg Versluys samenwerking ware mogelijk geweest; dat hij zich niet op het standpunt had gesteld: *de industrialisator* van Indië te zijn en het daartoe aangewezen departement te saboteeren, maar de heer Van Reigersberg Versluys was bij mijn optreden reeds als gedelegeerd lid afgetreden. Ik achtte mijn positie als directeur van L. N. H. en als zoodanig belast met de bevordering van de Nijverheid in haar *ganschen omvang*, niet onmogelijk om de *samenstelling* van die commissie, ook al meen ik, dat die anders had moeten zijn, maar om de wijze van optreden, die ik daar van het gedelegeerd lid moest ondervinden en die oorzaak was dat ik een belangrijk deel van de mij opgelegde taak niet kon vervullen. De man, die uit de particuliere bedrijven was voortgekomen, gevoelde de dwaasheid van die, zachtjes gezegd, oneconomische wijze van nijverheidsbevordering door twee onafhankelijk van elkaar werkende organen en persoonlijke reclame, promotiejacht, dikdoenerij waren hem vreemd. Als men in de hooge ambten in Indië eens wat meer personen plaatste, uit de particuliere bedrijven voortgekomen, zou het er in de regeeringskeuken heel wat zindelijker uitzien en heel wat economischer worden huisgehouden daarbij.

Ten slotte een enkel woord naar aanleiding van de opmerkingen van Ir. J. v. d. Waerden.

Het teekent wel heel sterk dat de regeering, die een departement heeft belast met de bevordering

van de nijverheid in haar ganschen omvang, buiten dat departement om onderhandelingen inzet over de oprichting van eene groote fabriek met regeeringssteun, en die zaak naar de fabrieksnijverheidscommissie verwijst. De directeur van L. N. H. was wel is waar lid van die commissie, maar met of zonder die commissie is hij het hoofd van het Nijverheidsdepartement en dient als zoodanig daarin te worden gekend. Dat is ook met alle andere zaken gebeurd. De directeur van L. N. H. werd steeds door de regeering als zoodanig, *geheel afgescheiden van de commissie*, om advies gevraagd, maar in deze zaak niet. Die werd „opgeknapt” door het drietal door den heer v. d. Waerden thans zelf aangegeven, n.l. het gedelegeerd lid, de directeur van de I. C. A. en de directeur van G. B. en zij lieten ook de regeering er verder buiten, totdat het contract geteekend moest worden. De I. C. A. ressorteerde onder mijn departement, zooals ik schreef, maar de chef meende ook al het ideaal te hebben bereikt, n.l. geen departementschef boven zich te hebben en liet er zijn departementschef buiten, totdat het contract geteekend moest worden en het drietal tal van bindende beloften had gedaan.

Als lid der Nijverheidscommissie had ik al kort na de eerste vergadering, die ik bijwoonde, alle relaties er mee verbroken en zij bestond voor mij niet meer na de behandeling, die ik daar van het gedelegeerd lid had ondervonden, en die door enkele leden werd gesteund, maar als directeur van L. N. H. heb ik elke vraag om oordeel of advies van de regeering in Nijverheidszaken, steeds behoorlijk beantwoord en van sabotage kan in dezen dus geen sprake zijn. Geen lid eener commissie is verplicht alle vergaderingen bij te wonen of alle stukken te lezen, maar een departementshoofd kan en mag zich niet onttrekken, wanneer de regeering zijn ministerie vraagt in zaken tot zijn ambtskring behorende.

Had de directeur van de I. C. A. vanaf het begin gedaan wat zijn plicht was, n.l. zijn chef in die zaak te kennen, dan zou ik zeer zeker de regeering gewaarschuwd hebben tegen die onnoodige en anti-nationale zaak en tegen de wijze, waarop die werd behandeld er bij.

Zooals ik in mijn artikel schreef kreeg ik er pas kennis van, toen de chef van de I. C. A. met het contract ter teekening bij mij kwam. De m.i. gerechte actie der Hollandsche industrieelen had daar niets mee te maken, was mij toen nog niet bekend, want dan zou ik zeker lont hebben geroken en den Gouverneur-Generaal hebben gewaarschuwd. Toen ik er voer, hoe de I. C. A. belangrijke zaken buiten den departementschef om bedisselde met de beide genoemde ambtenaren, liet ik van alle stukken daarop betrekking hebbende en bij de I. C. A. berustende, afschriften maken. Alle portefeuilles van de Nijverheidscommissie waren zoolang ik lid was, vanaf het oogenblik dat ik feitelijk met die commissie brak, ongeopend doorgezonden naar No. 3 op de lijst, maar toen mij het Rhein-Elbe schandaal bekend werd, was ik al een tijd te voren op herhaald verzoek „oneer-*vol*” als lid van die commissie ontslagen.

We hebben nu ervaren wat voor onze nationale industrie in Indië en in Holland de gevaren zijn van een optreden als hier heeft plaats gehad en waartoe een gebrek aan goede organisatie, een gebrek aan durf om ongeschikte ambtenaren op zij te zetten, leidt.

Op „alle werk” van anderen heb ik nimmer laag neergezien. Veler werk, ook van ambtenaren, niet tot mijn departement behorende, heb ik hoog gewaardeerd, menigeen daarvan doen blijken, maar ik noemde zwart, zwart, een kraan een kraan, een prul een prul, een bedrieger een bedrieger, een kwast een kwast en dat is in ambtelijk Indië al een misdaad op zich zelf.

De man „uit de particuliere bedrijven voortgekomen” staat er nog van versteld, dat zulke ambtenaren het vertrouwen van de regeering blijven genieten en

zelfs nog belangrijke regeeringsopdrachten krijgen. En velen met mij, hier zoowel als in Indië deelen in die verbazing en meenen dat dergelijke toestanden een goed en economisch regeeringsbeleid in het gewest staan.

J. SIRINGA MULDER.

Bussum, Maart 1924.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

FINANCIEELE EN ANDERE VOORUITZICHTEN.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons d.d. 9 April 1924:

De critici zijn het er over eens, dat de vooruitzichten voor de Regeering niet van de aangenaamste zijn, zoodat die voor het bedrijfsleven, welke reeds onder den invloed van de uitbarsting van moeilijkheden in de arbeiderswereld minder optimistisch werden beschouwd, verder in ongunstigen zin worden beïnvloed door de mogelijkheid van een algemeene verkiezing. De oorzaken van dit hernieuwde pessimisme moeten wij voorloopig ter zijde laten, want het is nauwelijks waarschijnlijk te achten, dat de Regeering vóór de indiening van de begrooting een nederlaag zal lijden, terwijl verder de financieele situatie van invloed is op en beïnvloed wordt door de algemeene politiek der arbeiderspartij.

Het financieele jaar 1923/24 sloot niet onbevredigend af met een overschot van £ 48 miljoen. Dit surplus is natuurlijk reeds aangewend voor aflossing van schuld en moet dus gevoegd worden bij het bedrag, dat krachtens de wet in het Sinking Fund gestort is, ten einde tot totaal bedrag der gedelgde schuld te komen. Dat het mogelijk bleek, terwijl de toestand in het bedrijfsleven betrekkelijk slecht was, de schuld in een jaar tijds met ongeveer £ 100 miljoen te verminderen, is een mooi succes, doch natuurlijk beteekent het tevens, dat de simplistische opvatting, dat het surplus van dit jaar direct kan worden aangewend voor belastingverlaging in het volgende, verlaten dient te worden. Al wat het overschot wil zeggen is, dat indien de uitgaven in het volgende niet grooter zijn dan in het afgelopen jaar en de opbrengst der belastingen niet vermindert, belastingverlaging mogelijk wordt. Of deze mogelijkheid een feit zal worden is een andere kwestie.

In groote trekken is de toestand als volgt, verondersteld, dat de supplettoire begrootingen reeds in de raming voor 1923/24 zijn begrepen:

Begrotingsjaar 1922/23.	
Werkelijke ontvangsten	£ 914 miljoen
„ uitgaven	„ 812 „
Surplus	£ 102 miljoen
Begrotingsjaar 1923/24.	
Werkelijke ontvangsten	£ 837 miljoen
„ uitgaven	„ 788 „
Surplus	£ 49 miljoen
Geraamde ontvangsten	£ 819 miljoen
„ uitgaven	„ 829 „
Tekort	£ 10 miljoen

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de verbetering voor een grooter deel het gevolg is van te hooge raming der uitgaven, dan van te lage schatting der ontvangsten. Wanneer men zich een oordeel over de toekomst wil vormen dient men de ramingen te stellen naast de werkelijke uitgaven over het afgelopen begrotingsjaar. Het bedrag der geraamde uitgaven, vergeleken bij de werkelijke uitgaven der laatste jaren, is als volgt geweest: (In miljoenen £)

	Militaire uitgaven.	Burgerlijke uitgaven.
	Geraamde	Werkelijke
	Geraamde	Werkelijke
1921/22	185	189½
1922/23	136	111
1923/24	122	106
1924/25	114½	290

De raming der uitgaven voor militaire doeleinden is met £ 71½ miljoen verminderd, terwijl zij in wer-

kelijkheid £ 83½ miljoen terugliepen. De werkelijke uitgaven voor de burgerlijke diensten zijn £ 230 miljoen gedaald, terwijl £ 300 miljoen geraamd was. Dit kan beteekenen, dat de militaire diensten in meerdere mate te hoog raamden dan de andere, doch in ieder geval blijkt wel duidelijk, dat de marge tusschen de werkelijke uitgaven in het afgelopen jaar en de raming voor het huidige klein is voor de burgerlijke diensten, terwijl de militaire uitgaven zelfs een stijging vertoonen. De Consolidated Fund Services, met inbegrip van het Sinking Fund, gaven in 1923/24 £ 383 miljoen uit, tegen £ 352½ miljoen in 1922/23, terwijl de uitgaven de raming in het afgelopen jaar met £ 2½ miljoen overtroffen. Het minimum, dat de Regeering voor het loopende jaar dus noodig meent te hebben, bedraagt £ 114½ plus £ 290 plus £ 380 of £ 785 miljoen, d.i. slechts 3 miljoen minder dan de werkelijke uitgaven in 1923/24.

Indien wij thans de inkomsten in het oog vatten komen wij tot het resultaat, dat de meeste middelen meer opleverden dan gedacht werd. Het beeld is het volgende:

	Op- brengst.	Meer of minder dan de raming.
	miljoen £	miljoen £
Invoerrechten en accijnzen	268	Plus 7
Inkomstenbelastingen Super Tax	330	„ 10
Successierechten	58	„ 6
Belasting op motoren en zegelrechten	36	„ 3
Corporation Profits Tax, Poste- rijen, kroondomeinen, rente..	100	„ 4
O. W. belasting	—	Minus 12
Diversen	52	Nihil.

Het volgende jaar zal de Regeering zich waarschijnlijk gesteld zien tegenover het geheel verdwijnen van ontvangsten uit oude oorlogsvoorraden, zoowel als tegenover definitieve verdwijning van de O. W.-belasting. Daarbij komt, dat het stelsel, waarbij als grondslag voor de inkomstenbelasting wordt genomen het gemiddeld inkomen der laatste drie jaren, het resultaat zal hebben, dat de opbrengst dezer belasting, die in het afgelopen jaar niet zal overschrijden. Doch zelfs indien wij aannemen, dat de werkelijke opbrengst der huidige belastingen in het loopende jaar hetzelfde zal zijn als in het vorige, valt niet gemakkelijk in te zien, welke belastingen de heer Snowden nu wel uit zal kiezen voor verlagingsexperimenten. Gelijk gewoonlijk op dezen tijd van het jaar roepen allerlei particuliere belangen om verlichting. Zoo verklaart het amusementsbedrijf, dat het vermindering van lasten moet hebben, terwijl de aanhangers van de „Free Breakfast Table” verlaging van de rechten op suiker, zool niet mede van die op thee en koffie eischen. De zakenwereld heeft zich reeds gewapend naar aanleiding van het in ruimen kring verspreide bericht, dat als compensatie voor verlaging van andere belastingen de heer Snowden de bedoeling heeft de grens van den Super Tax te verlagen, waardoor alle inkomens van £ 1000 en meer eronder zullen vallen, waarmede hij een verhooging van het belastingvrije minimum gepaard zou willen laten gaan, ten einde arbeidsloon zooveel mogelijk uit te sluiten. Het schijnt haast ongeloflijk, dat inkomens, die niet meer dan £ 1000 bedragen en tezelfder tijd slechts 10/16 van de koopkracht van 1913 hebben, reeds onder de Super Tax zouden vallen. Doch het gerucht is zoo sterk, dat men wel moet aannemen, dat het een reëlen grond heeft.

De financieele moeilijkheden der Regeering zullen waarschijnlijk niet minder worden, door dat deel van de algemeene politiek, hetgeen op het oogenblik de meeste aandacht trekt. Ten einde het vraagstuk der uitzettingen als gevolg van niet-betaling der huur te regelen, diende de Regeering de vorige week een ontwerp in, waarin bepaald werd, dat indien de niet-betaling van de huur het gevolg was van werkloosheid, uitzetting niet kon plaats vinden. Direct werd

er in het Lagerhuis op gewezen, dat het resultaat van dit voorschrift zou zijn, de lasten uit werkloosheid voortvloeiende bijzonder zwaar op een bepaald deel van de bevolking te laten drukken, nl. op de huiseigenaren, welke reeds door de huurwetgeving aan een differentieele behandeling zijn onderworpen. De Regeering werd gedwongen het ontwerp in te trekken, ten einde een nieuwe redactie te zoeken voor de betreffende clausule. De indruk was, dat daarin de zorg voor het geld een deel van de taak der armbesturen zou uitmaken, terwijl de Staat hen in laatste instantie uit het werkloosheidsverzekeringsfonds (dat — in het voorbijgaan opgemerkt — op het ogenblik voor 14 miljoen pond bij de Treasury in de schuld staat) zou bijstaan, hetgeen de vraag doet rijzen, of de geest van het verzekeringsstelsel, waarbij de kosten worden betaald uit de bijdragen der verzekerden, een dergelijke afwijking wel gedooft. Op het ogenblik, dat ik dit schrijf, schijnt de bedoeling van de Regeering te zijn, de blaam, hulp geweigerd te hebben, op de plaatselijke autoriteiten te werpen: indien zij weigeren kan de huurder niet worden uitgezet. Het is echter duidelijk, dat dit een onmogelijke toestand is, want het brengt de armbesturen in zekere mate in de verleiding den last op de ongelukkige huiseigenaren af te wentelen. De geheele kwestie is karakteristiek voor de Engelsche financieele politiek, nl. het geloof, dat de bevolking in het algemeen niet inziet, dat het op den langen duur precies op hetzelfde neerkomt of nieuwe lasten door de Regeering dan wel door de plaatselijke autoriteiten worden opgelegd. Er bestaan belangrijke verschillen in de heffingen van nationale en plaatselijke belastingen, doch de meest faire en wetenschappelijke beginselen van belastingheffing kunnen niet op de kleine plaatselijke bestuursseenheden worden toegepast, zoodat het wenschelijk schijnt, dergelijke nieuwe uitgaven in ieder geval te bestrijden uit de middelen der landsregeering. Des te meer is dit het geval, indien wij ons het huizen tekort en den toestand in het bedrijfsleven voor oogen stellen. Waarom zou de huur voor personen in een bepaald district wonende, door de armbesturen of de huiseigenaren in dat district betaald worden, omdat de werkgevers dier personen, in een geheel ander district, hen hebben ontslagen. Men raamt dat de kosten dezer huurbetaling 9 à 10 miljoen pond per jaar zouden bedragen. Dit maakt op het totale budget nu niet zoo heel veel uit, ofschoon het de plannen van den heer Snowden wellicht kan beïnvloeden. Het is niet omdat de nieuwe last ondraaglijk is, dat een onbehagelijk gevoel is ontstaan, doch omdat men ziet, hoe ondanks zeer veel idealistisch gepraat en een verlangen om in het algemeen fair te zijn, de regeering niet aarzelt een bevooroordeelde wetgeving voor te stellen, wanneer de extremisten zulks eischen. M.a.w. klassegevoel en klassebelang zijn bezig de „eenheid der klassen" te vernietigen, waarop bij de algemeene verkiezingen de idealisten in de partij een beroep deden. Onder deze omstandigheden wordt, terwijl een nieuwe verkiezing niet onmiddellijk waarschijnlijk lijkt, toch een geest van onzekerheid gevoed, die weinig goeds voor het bedrijfsleven in zich bergt.

T. E. GREGORY.

P.S. Sinds het bovenstaande werd geschreven heeft de Regeering op de „uitzettingsclausule" een nederlaag geleden. Dit maakt echter naar het mij wil toeschijnen het voorgaande niet overbodig. Het vraagstuk is er ten slotte een van het vinden der kasmiddelen en blijft in dat opzicht onopgelost. Opgelost kan het, naar het mij toeschijnt, niet worden zonder financieele regeeringshulp.

AANTEKENINGEN.

Een adres uit de Londensche City inzake de credietverleening aan Rusland. — Ter gelegenheid van de opening van de Russisch-Engelsche Conferentie is door de leidende

Engelsche bankiers een Memorandum tot den Premier gericht ter zake van het herstel van het Russische crediet in Groot-Brittannië. Ten aanzien van enkele desiderata der bankiers bevat het Italiaansch-Russische handelsverdrag, van welks hoofdzaken men hieronder het eerste deel vindt afgedrukt, eenige bepalingen, waarnaar wij hierbij verwijzen.

Het adres luidt als volgt:

De Regeering van de Unie van Socialistische Sovjet Republieken heeft Z.M. Regeering van haar bedoeling verwittigd, in de naaste toekomst gevolmachtigde vertegenwoordigers naar Londen te zenden, tot wier taak o.m. de „vaststelling van de middelen tot herstel van het Russische crediet in Groot-Brittannië" zal behooren.

Aangezien het wenschelijk is, dat al degenen, welke belang hebben bij het herstel van normale verhoudingen tusschen dit land en Rusland, tot de oplossing van dit vraagstuk bijdragen wat zij kunnen, veroorloven wij ons aan te geven hetgeen naar onze meening de middelen zijn, waardoor het doel der Sovjet-Regeering kan worden bereikt. In de hieronder volgende uiteenzetting onzer inzichten gelooven wij op juiste wijze de algemeene opinie der financieele wereld hier te lande tot uitdrukking te brengen.

De „middelen" voor het herstel van Ruslands crediet in Engeland zijn de volgende:

1. Het erkennen van openbare en particuliere schulden op voorwaarden, aannemelijk voor beide landen.
2. Het treffen van een billijke regeling voor de teruggave van particulieren eigendom aan vreemdelingen.
3. Het in werking treden van een behoorlijk burgerlijk wetboek, het instellen van een onafhankelijke rechterlijke macht en het opnieuw krachtig bevestigen van de onschendbaarheid van particuliere overeenkomsten.
4. Het geven van een definitieve garantie door de Russische Regeering, dat in de toekomst het particuliere eigendom in geen enkele omstandigheid gevaar zal loopen door den Staat geconfiscieerd te worden.
5. Het verlenen van vrijheid aan bankiers, industrieelen en kooplieden hier te lande om zonder regeeringsinmenging handel te drijven met dergelijke particuliere instellingen in Rusland, welke staan onder de leiding van mannen, die zij persoonlijk kennen en in wier karakter, woord en kundigheden zij vertrouwen hebben.
6. Het zich onthouden door de Russische regeering van propaganda tegen de instellingen van andere landen en in het bijzonder van al diegene, waarvan zij zich voorstelt financieele hulp te vragen.

Wanneer deze voorwaarden vervuld zijn zal het vertrouwen in Rusland zich beginnen te herstellen en de stroom van crediet opnieuw beginnen. Het proces zal echter van geleidelijk aard zijn. Crediet en vertrouwen kunnen met één slag worden vernietigd; zij hebben echter jaren noodig om zich te herstellen.

Bovendien is het ook goed rekening te houden met de werkelijke toestanden hier te lande en op de wereld, die grenzen stellen aan het voor Rusland beschikbare kapitaal en crediet.

Op de beschikbare inlichtingen afgaande schijnt het, dat de Russische regeering wellicht den indruk heeft, dat wanneer een regeling is getroffen zeer groote kapitalen onmiddellijk beschikbaar zullen zijn, hetzij direct van regeeringswege of door particuliere financieele kanalen. Deze opvatting is onjuist om de volgende redenen.

Financieele hulp aan Rusland kan, kort en in het algemeen gezegd, twee vormen aannemen: of werkelijke, min of meer permanente investeeing van kapitaal in productieve ondernemingen in Rusland zelf, bijv. in spoorwegen, havens, industriele, commercieele en financieele ondernemingen enz., of het verlenen van tijdelijk bankcrediet, ten einde ex- en import te financieren, welke voorschotten geneerlei werkelijke investeeing in Rusland beteekenen en voortdurend op de gewone wijze worden geliquideerd en vernieuwd.

Voor de permanente voorziening met kapitaal, waaraan het zoo dringend behoefte heeft, dient Rusland, als alle andere landen, niet den blik te wenden tot bankinstellingen, die hun middelen in investeeingen van dezen aard niet kunnen vastleggen, doch tot den particulieren belegger en den ondernemer, zoo groot als klein. Doch deze laatsten, welke een keuze kunnen doen over de geheele wereld, zullen natuurlijk hun geld in die landen beleggen, waar de omstandigheden voor het kapitaal het veiligst schijnen te zijn. Het is duidelijk, dat zij Rusland slechts zullen uitkiezen, wanneer en naarmate volledig vertrouwen in dit land terugkeert.

De toestand wordt geen andere, indien, naar wij aannemen, iedere hulp, welke ook, door Z. M. Regeering, indien zij al

mocht worden overwogen, niet zal worden verstrekt in den vorm van directe leeningen aan de Russische regeering, doch in dien van een uitbreiding van de Trade Facilities Act en het Export Credits Scheme tot Rusland. Want in beide gevallen zullen de risico's in eersten aanleg neerkomen op de personeel en maatschappijen, welke hun geld in Rusland wagen. Indien derhalve de risico's daar te lande beschouwd worden grooter dan elders te zijn, zal van dezen vorm van regeeringshulp geen gebruik worden gemaakt.

Bovendien moet Rusland om het permanente kapitaal, door welke kanalen, regeerings- of particuliere, het wordt verschaft, concurreeren met de rest van de wereld. Het bedrag, dat hier te lande voor export naar andere landen beschikbaar is, is beperkt. De Board of Trade heeft onlangs geraamd, dat gedurende 1923 het totale bedrag, dat beschikbaar was voor het uitleenen aan alle andere landen, £ 97 miljoen bedroeg. In de laatste drie jaren hebben wij gemiddeld aan het Britsche Rijk alleen meer dan £ 80 miljoen per jaar geleend. In herinnering moet worden gebracht, dat ons vermogen, aan den vreemde te leenen, door den oorlog is verminderd, zoowel als door de noodzaak, waarin wij ons bevinden, jaarlijks een groot bedrag aan de Vereenigde Staten te betalen.

Het verleen van tijdelijk bankcrediet staat op een enigszins anderen grondslag. Dergelijk crediet voor het financieren van ladingen grondstoffen uit Rusland, nadat deze daar de kust hebben bereikt, wordt reeds thans in zekeren omvang verstrekt. Doch indien de Russische Regeering allen buitenlandschen handel tracht te houden binnen door de Regeering gecontroleerde kanalen, zal deze beperkt blijven. Rusland moet, zooals alle andere volken, zich verlaten op de duizend en een kanalen van de particuliere financieele, industriele en commercieele samenwerking.

Indien echter de boven uiteengezette voorwaarden voor het herstel van het vertrouwen in oprechtheid worden aangenomen en de Russische Regeering de hand houdt aan hun nakoming, zal het crediet opnieuw beginnen te stroomen en indien het aldus betoende vertrouwen gerechtvaardigd blijkt, snel in omvang toenemen. Indien daarentegen de Sovjet-Regeering de „middelen tot herstel van het crediet“, welke wij schetsen, van zoodanigen aard acht te zijn, dat zij hen niet wil en kan accepteren, zal, terwijl de handel tusschen Rusland en de buitenwereld ongetwijfeld zal voortduren, deze handel binnen enge grenzen beperkt blijven. Het herstel van Rusland, dat afhangt van het weder aanvaarden van overal ter wereld aangenomen wijzen van onderling verkeer, zal dan voor onbepaalden tijd worden uitgesteld.

CHARLES ADDIS
R. H. BRAND
LAURENCE CURRIE
W. R. GLAZEBROOK
F. C. GOODENOUGH
HARRY GOSCHEN
E. C. GRENFELL

ERIC HAMBRO
R. HOLLAND-MARTIN
WALTER LEAF
R. MCKENNA
J. BEAUMONT PEASE
SWAYTHLING

Het Italiaansch-Russische handels- en scheepvaartverdrag en de Italiaansch-Russische douaneconventie van 7 Februari 1924. I. — Nu de teksten van het handels- en scheepvaartverdrag, zoowel als van de douaneconventie, die den 7en Februari 1924 te Rome gesloten zijn, bekend zijn geworden (men vindt ze afgedrukt in het Board of Trade Journal van 3 April l.l. en in het Bulletin van het Internationaal Intermediair Instituut te 's Gravenhage van April 1924), laten wij hieronder den tekst der voornaamste bepalingen en een overzicht van enkele andere artikelen volgen.

Zooals men weet zijn de ratificaties 7 Maart l.l. te Rome uitgewisseld; het verdrag is, krachtens de bepalingen van art. 33, 15 dagen nadien in werking getreden.

De eerste twee artikelen luiden als volgt:

De normale diplomatieke en consulaire betrekkingen tusschen het Koninkrijk Italië en de Unie van Socialistische Sovjet-Republieken ¹⁾ worden gevestigd.

Het gezag van elk der beide verdragsluitende partijen wordt wederzijds erkend als het eenig wettige en soevereine in dien Staat, met alle gevolgen, die daaruit voor de andere partij voortvloeien krachtens het volkenrecht en de internationale gewoonten.

Art. 2. De beide verdragsluitende partijen verklaren, dat zij hun eigen eischen, zoowel als die van hun onderdanen, hand-

haven tegenover de andere partij, voor zooverre deze eischen betrekking hebben op eigendom en rechten, voortvloeiend uit verplichtingen, die de bestaande regeering of de vroegere regeeringen van elk der beide verdragsluitende partijen tegenover eischers op zich hebben genomen.

Verder verklaren zij, dat de sluiting van dit verdrag van handel en scheepvaart tusschen de beide verdragsluitende partijen in geen enkel opzicht prejudiciëert op de bestaande eischen, welke betrekking hebben op betaling van vergoeding of op de teruggave van de goederen en van de rechten in kwestie, terwijl deze eischen, onder overigens gelijke omstandigheden, aan een niet ongunstiger behandeling zullen worden onderworpen, dan de eischen van de regeering of de burgers van eenigen anderen Staat.

In het eerste lid van art. 3 wordt door Italië toegestaan, dat de Russische handelsdelegatie in Italië de functies uitoefenen zal, die de USSR aan haar heeft opgedragen, in verband met het feit dat de buitenlandsche handel der USSR staatsmonopolie is.

Voorts bepaalt het artikel, dat de handelsvertegenwoordiger en de leden van de Directie van de handelsdelegatie van de USSR in Italië, een integreerend deel zullen vormen van de gevolmachtigde delegatie en persoonlijke onschendbaarheid, extraterritorialiteit van hun kantoren en de andere voorrechten en immuniteiten zullen genieten, welke aan leden van diplomatieke zendingen worden toegekend.

De regeering van de USSR stelt zich verder verantwoordelijk voor alle handelingen, door haar handelsdelegatie in Italië verricht.

Art. 5 bepaalt o.m. dat Italiaansche onderdanen in de USSR en Russische onderdanen in Italië volkomen vrijheid zullen hebben, om hun zaken wederzijds op precies dezelfde wijze te regelen als de onderdanen van het land zelf, zonder in dezen aan eenige andere beperkingen te zijn onderworpen dan aan die, welke zijn of naderhand worden vastgesteld door de algemeene wetten voor de eigen onderdanen of voor die van het land, dat in dezen meestbegunstiging geniet.

In art. 6 wordt o.a. bepaald, dat de onderdanen van een der beide verdragsluitende partijen, die in het gebied van de andere zullen worden toegelaten, noch ten opzichte van hun persoon, noch ten opzichte van hun goederen, onderworpen zullen zijn aan eenige andere plichten, beperkingen, heffingen of belastingen, dan waaraan de onderdanen van het land zelf onderworpen zullen zijn, uitgezonderd de speciale gevallen, welke voorzien zijn in de bestaande wetten en welke voor alle vreemdelingen gelden. In die gevallen zullen de onderdanen van de beide verdragsluitende partijen niet kunnen worden onderworpen aan minder gunstige voorwaarden dan die, welke zijn gesteld voor de onderdanen van het land dat meestbegunstiging geniet.

De onderdanen van een der beide verdragsluitende partijen, die zijn toegelaten in het gebied van de andere, zullen, aldus art. 7, volledige vrijheid hebben tot het doen van mededeelingen per post of telegraaf en tot het gebruik maken van telegrafische codes, mits slechts de sleutel daarvan tevoren is medege-deeld en voldoet aan de regeling van de internationale Telegraaf-conventie van 1875/1908.

Volgens art. 8, lid 2, mogen de onderdanen van een der verdragsluitende partijen bij het drijven van hun handel of het uitoefenen van hun industrie op het gebied van de andere partij, niet uit dien hoofde worden onderworpen aan eenige andere of hogere rechten, heffingen of belastingen dan die, welke zullen worden geheven van de onderdanen van het land zelf of van het land dat in dit opzicht meestbegunstiging geniet. Evenzoo zullen de rechten, voorrechten, vrijstellingen, immuniteiten en andere gunsten van algemeenen aard, die op het gebied van handel of industrie genoten worden, door de onderdanen van een der beide verdragsluitende partijen of door die van eenigen anderen Staat, onvoorwaardelijk worden uitgebreid tot die van de andere partij.

¹⁾ Verder afgekort als USSR.

Een slotprotocol bepaalt o.a. nog nader omtrent dit artikel, dat elk der beide verdragsluitende partijen, ondanks de bepalingen van het tweede lid van art. 8, speciale beperkingen mag maken ten opzichte van de verrichtingen van vreemdelingen op het gebied van industrieën, welke voor de nationale verdediging van essentieel belang of Staatsmonopolie zijn. Verder is men het er over eens, dat de bepalingen van het tweede lid geen afwijking vormen op de speciale bepalingen, die in bepaalde zones van het gebied van elk der beide landen in het belang van de nationale verdediging mochten gelden.

Artt. 9 en 10 luiden als volgt:

Handel-, industrie- en financiële maatschappijen (hieronder begrepen openbare verzekeringsmaatschappijen en -instellingen), die zijn gevestigd in het gebied van een der verdragsluitende partijen, en die daar opgericht zijn volgens hun nationale wet, zullen erkend worden wettig te bestaan in het gebied van de andere verdragsluitende partij, met inachtneming echter van de beperkingen door de geldende bepalingen gemaakt en op voet van wederkeerigheid. Zij zullen het recht hebben, als partij in rechte te verschijnen, overeenkomstig de geldende voorschriften en wetten, hetzij als eischer, hetzij als gedaagde.

In elk geval zullen de bovengenoemde maatschappijen, in het gebied van de andere verdragsluitende partij, dezelfde rechten van algemeen aard genieten als die, welke verleend zijn of naderhand verleend mochten worden aan de maatschappijen van eenig ander land.

De beide verdragsluitende partijen verbinden zich om alle kwesties betreffende belastingen, heffingen en andere rechten, welke mochten worden opgelegd aan maatschappijen van de eene partij op het gebied van de andere, gezamenlijk in een verdrag te regelen, ten einde dubbele belasting te vermijden.

In elk geval is men overeengekomen, dat, tot aan het tijdstip dat zulk een verdrag gesloten zal zijn, de fiscale behandeling, in art. 8, lid 2¹⁾, geregeld voor de onderdanen, tot maatschappijen van alle soort zal worden uitgestrekt.

Art. 10. Elk der verdragsluitende partijen waarborgt den onderdanen en rechtspersonen, waaronder begrepen handels- of burgerlijke maatschappijen, van de andere partij de behandeling, welke genoten wordt door de eigen onderdanen, wat betreft het genot, de onschendbaarheid en het volle beschikkingsrecht over al hun goederen, hetzij het betreft de goederen, die in de respectieve landen zijn ingevoerd, overeenkomstig de bepalingen van dit verdrag, hetzij goederen, verworven door of wettig eigendom geworden van bovengenoemde onderdanen of rechtspersonen.

Art. 11 bepaalt, dat het erfrecht van de onderdanen van het eene land in het andere land voor de roerende goederen wordt geregeld door de nationale wet van dien onderdaan en voor de onroerende goederen door de wet van het land, waar ze gelegen zijn.

Over deze materie zal, binnen 3 maanden na inwerkingtreden van het handelsverdrag, een conventie gesloten worden.

In art. 12 verbinden de verdragsluitende partijen zich, alle arbitrageclausules te erkennen, die zijn opgenomen in contracten tusschen hun respectieve onderdanen en alle soorten maatschappijen.

Art. 16 luidt:

Elk der beide verdragsluitende partijen verbindt zich, geenerlei onderscheid te maken tusschen de behandeling van den doorvoer van personen, bagage en goederen van de andere verdragsluitende partij en die van personen, bagage en goederen van een derden Staat.

Voor zooverre de doorvoer is toegestaan, zullen de goederen in doorvoer, van de gebieden van een der beide verdragsluitende partijen afkomstig of daarvoor bestemd, op het gebied van de andere partij over en weer worden vrijgesteld van alle doorvoerrechten, ongeacht of zij direct worden doorgevoerd of dat zij, gedurende den doorvoer, moeten worden uitgeladen, opgeslagen en weder ingeladen.

In ieder geval wordt de vrije doorvoer gewaarborgd aan personen en hun bagage, met inachtneming echter van de bepalingen, die te dezer zake door elk der verdragsluitende partijen zijn vastgesteld.

Artt. 18 en 19 bepalen:

De regeling van de wederzijdsche bescherming van den

1) Zie hierboven.

industrieelen, letterkundigen en artistieke eigendom, in het bijzonder van de patenten, handels- en fabrieksmerken, monsters en modellen, namen en handelsnaamen van de onderdanen van de beide verdragsluitende partijen zal het onderwerp uitmaken van afzonderlijke overeenkomsten, welke zoo spoedig mogelijk gesloten zullen worden.

Zoolang deze overeenkomsten nog niet gesloten zijn, zullen de bovengenoemde rechten van den industrieelen, letterkundigen en artistieke eigendom vanaf den dag van inwerkingtreden van dit verdrag op de gebieden van elk der verdragsluitende partijen worden uitgeoefend door de onderdanen van de andere partij, overeenkomstig de beperkingen en voorwaarden van de bepalingen van de binnenlandsche wetten en van de internationale conventies, overeenkomsten en verdragen, gesloten met diengene der andere Staten, die in dit opzicht meestbegünstiging geniet.

Art. 19. Zonder te prejudicieeren op gunstiger bepalingen in dit verdrag, zullen alle faciliteiten, rechten en voorrechten van algemeen aard, die in de USSR of in Italië op handelsgebied verleend zijn of verleend zullen worden aan onderdanen van eenige andere vreemde natie, of aan hun goederen, op voet van volkomen wederkeerigheid worden uitgestrekt tot Italiaansche onderdanen en hun goederen in de USSR en tot onderdanen van de USSR en hun goederen in Italië.

Deze bepaling is echter niet toepasselijk:

a) op preferentiele voordeelen, die Italië heeft verleend of in de toekomst zal verleen aan zijn koloniën, protectoraten of bezittingen;

b) op de speciale bepalingen betreffende den handel, die voorkomen in verdragen, welke de Unie heeft gesloten of in de toekomst zal sluiten met de staten, welker gebied in alle opzichten den eersten Augustus 1914 een integreerend deel vormde van het voormalige Russische Keizerrijk, noch op de continentale grensstaten in Azië.

(Slot volgt).

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN MAART 1924.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. f	14.650.000,—	
zijnde:		
Amsterdam f	10.000.000,—	6 % obl.
à	97½ %.	
's-Gravenhage f	5.000.000,—	6 % obl.
à	98 %.	
Bank- en Credietinstellingen. "	990.000,—	
zijnde:		
Maatschappij voor Gemeente-Crediet	f 1.000.000,—	6 % obl. à 99 %.
Cultuurondernemingen "	147.400,—	
zijnde:		
Cultuur-Maatschappij „Soeban-Ajam”	f 134.000,—	aand. à 110 %.
Scheepvaart-Maatschappijen "	1.200.000,—	
zijnde:		
Van Nievelt, Goudriaan & Co's	Stoomvaart-Maatsch. f 1.200.000,—	aand. à 100 %.
Diversen "	6.000.000,—	
zijnde:		
Kon. Vereen. „Koloniaal Instituut”	f 6.000.000,—	3 % premie obl. à 100 %.
Totaal. f	22.987.400,—	
Totaal der emissies in Januari. f	11.862.250,—	
Februari "	16.454.500,—	
Maart "	22.987.400,—	
Algemeen Totaal. f	51.304.150,—	
Bovendien:		
f 34.540.000,—	3/m. Schatkistpromessen	à f 987,23
„ 11.580.000,—	6/m. „	„ „ 974,78
„ 5.092.000,—	5 % Schatkistbiljetten	„ „ 1000,—

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. part.
10 Apr. '24	357.741	84.653	480.000	1807.932	7.705.315	217.881
3 " '24	358.936	84.653	480.000	1813.652	7.676.033	253.421
27 Mrt. '24	358.503	84.653	480.000	1812.762	7.651.704	368.282
20 " '24	358.928	84.653	480.000	1763.934	7.580.429	321.368
12 Apr. '23	346.727	84.653	480.000	848.160	6.913.047	108.363

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
26 Mrt. '24	3.122.944	2.139.604	—	100.107	1.982.706
19 " '24	3.131.845	2.150.934	—	101.352	1.989.848
12 " '24	3.130.082	2.095.797	—	105.758	2.010.595
5 " '24	3.116.763	2.098.699	—	106.059	2.019.773
28 Mrt. '23	3.063.794	2.089.685	—	112.494	2.232.482

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
26 Mrt. '24	684.773	2.007.116	110.831	78,5	80,8
19 " '24	625.454	2.012.131	110.828	78,3	80,8
12 " '24	726.015	2.018.850	110.836	77,7	80,3
5 " '24	748.045	1.986.026	110.831	77,8	80,5
28 Mrt. '23	954.270	1.976.270	108.623	72,7	75,5

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
19 Mrt. '24	756	16.620.383	1.482.880	15.857.778	4.194.133
12 " '24	757	16.468.918	1.445.094	15.663.343	4.191.105
5 " '24	758	16.383.574	1.409.988	15.492.890	4.194.062
27 Febr. '24	759	16.374.403	1.419.223	15.475.202	4.183.680
21 Mrt. '23	777	16.494.330	1.388.286	15.433.556	3.923.152

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 14 April 1924.

Het mag wel een eigenaardig feit worden genoemd, dat de rapporten der commissies van onderzoek naar Duitslands betaalkracht een zoo betrekkelijk geringen invloed op de internationale beurzen hebben uitgeoefend. Zelfs heeft de aanvaarding van de aanbevelingen der commissies door de Commissie van Herstel er niet toe bijgedragen een zeer optimistische stemming te doen ontstaan. Ware het verloop, zooals het thans heeft plaats gevonden, enkele weken geleden als waarschijnlijk beschouwd, dan zou er vermoedelijk een geheel andere tendens hebben geheerscht. Dan zou het element der speculatie vrij spel hebben gehad, terwijl men nu, tegenover de zoo plotseling gekomen zekerheid, een groote mate van reserve in acht heeft genomen.

Toch staat men algemeen uiterst welwillend tegenover de plannen der commissies. Er zijn twee omstandigheden, waarop men vooral den nadruk legt. Primo de eisch der commissie-Dawes van fiscale en economische eenheid voor Duitsland, secundo de samenkoppeling van het vraagstuk van het herstel aan de voorwaarden voor een gezond muntwezen. Indien het nog in finesses door de Commissie van Herstel op te bouwen plan op deze beide peilers gegrondvest blijft, acht men het in de internationale centra feitelijk van ondergeschikte betekenis, hoe groot de bedragen zijn, welke Duitsland zal hebben te betalen en in hoevele annuïteiten dit zal hebben te geschieden. Zelfs in Duitsland zelve wordt aan de capaciteit tot betalen niet getwijfeld, al hangt hier natuurlijk wel zeer veel af van den omvang. Doch als hoofdzakelijk beschouwt men het, dat

het land weder de gelegenheid tot economische ontplooiing zal kunnen krijgen, zij het dan in den aanvang — en wellicht ook nog gedurende zeer langen tijd — onder sterk bezwarende omstandigheden. De laatste jaren hebben echter wel een zoodanige mentaliteit gebracht, dat de erkenning van de verplichting tot schadeloosstelling feitelijk een communis opinio is geworden. Vanuit Duitsland zijn dan ook nog geen stemmen vernomen, welke bepaald zijn opgekomen tegen de door de commissies genoemde bedragen, zelfs niet tegen het „normale”, voor 1928/29 genoemde totaal ad Mk. 2500 miljoen, vermeerderd met een toeslag, welke dan berekend moet worden uit het welvaartspeil, waarvoor ook weder de samenstellende factoren zijn aangegeven.

Zelfs is de beurs van Berlijn één der weinige geweest, waar de publicatie der rapporten een vrij sterken indruk ten goede heeft gemaakt. Het vooruitzicht op de mogelijkheid van eenigszins normaler verhoudingen heeft gunstig gewerkt, ondanks het feit, dat de geldnood nog in onverminderde mate heerscht en dat meer en meer industriële ondernemingen en bankzaken het slachtoffer worden van verkeerd inzicht in de ontwikkeling der toestanden. Vooral de plotselinge verbetering van den koers van het Fransche betaalmiddel heeft hier wonden geslagen. Hierdoor is tegelijkertijd de vinger gelegd op een situatie, welke toch te eeniger tijd onhoudbaar zou zijn gebleken. Door de moeilijkheden van den laatste tijd is naar voren gekomen, dat men zich in steeds grooter mate op speculatie en, voor zoover het de bankwereld betreft, op zaken voor eigen rekening is gaan toeleggen, hetgeen geheel in strijd is met de beginselen van een gezonde bedrijfspolitiek. De op deze wijze behaalde winsten heeft men als gewone bedrijfsresultaten beschouwd en dit wreekt zich thans. Vermoedelijk moet het ook aan dergelijke winsten worden toegeschreven, dat in de eerste twee maanden van het loopende jaar het invoersurplus van Duitsland niet minder dan 389 miljoen Mark heeft bedragen, een totaal, dat geheel buiten verhouding staat tot de welvaart en de productiviteit van het land. Een nadere beschouwing van de handelsbalans toont dan ook aan, dat te onthopen artikelen als zuidvruchten een groote plaats bij den import hebben ingenomen, terwijl voorts in belangrijke mate fabrikaten zijn ingevoerd, hetgeen wijst op een vermeerderd binnenlandsch verbruik van artikelen, welke tot voor kort in meer beperkte mate werden ingevoerd. In verband hiermede zullen nu maatregelen worden genomen, om de credietischen in te perken en meer te voldoen aan zulke aanvragen, wier voldoening het economisch leven werkelijk kan dienen. Ook de goud-discontobank, die thans haar werkzaamheden spoedig zal aanvaagen, zal in deze richting werkzaam zijn. Doch, ondanks deze niet zeer opwekkende omstandigheden, heeft de beurs tegen het einde der berichtperiode een veel beter aanzien gekregen, waaraan het overlijden van Stinnes zelfs niets heeft kunnen wijzigen.

Te Parijs is men vrijwel onaangedaan gebleven. De strijd voor den Franc neemt hier nog wel een voorname plaats in, doch veel van de interesse heeft hij toch reeds ingeboet. In de eerste plaats moet de reden hiervoor worden gevonden in het feit, dat de internationale speculatieve posities thans als vanzelf er toe bijdragen, den Franc te steunen. Telkens vervallen termijnen, waarop tevoren in blanco verkochte Francs gedekt moeten worden en deze brengen dan, zonder ingrijpen van Fransche zijde, de noodige vraag op de markt. Het schijnt zelfs in de laatste weken zóó te zijn gelopen, dat de Fransche leiding op de wisselmarkt in staat is geweest de tot steun van den Franc afgegeven posten buitenlandsche betaalmiddelen met winst weder terug te koopen. Op deze wijze moet vermoedelijk de uitlating van den heer De Lasteyrie, den voormaligen minister van Financiën, worden opgevat, nl. dat de Fransche regering de van het buitenland ontvangen voorschotten reeds weer had terugbetaald.

Toch speelt de houding van den Franc nog een rol van groote betekenis aan de beurs van Parijs. Met spanning worden de weekstaten van de Banque de France tegemoet gezien; met spanning ook wordt de ontwikkeling van de vlottende schuld beschouwd, voorzoover dit dan mogelijk is bij de geringe publicatie, welke te dezen aanzien in Frankrijk bestaat. De laatste officieele cijfers hieromtrent dagteekenen van einde April van het vorig jaar; toen werd reeds een cijfer genoemd van bijna 83 milliard Francs. Het spreekt vanzelf, dat gedurende het afgelopen jaar dit bedrag zeer aanmerkelijk is toegenomen en dat het nog steeds een element van onrust in alle berekeningen vormt. Waar het door de commissies van onderzoek voorgestelde plan tot liquidatie der schadeloosstelling Frankrijk geen directe groote hulp in financieel opzicht zal bezorgen, is

het te begrijpen, dat de beurs van Parijs hierop niet noemenswaardig heeft gereageerd.

Hetzelfde is voor de beurs van Londen het geval geweest. In Engeland heeft men ongetwijfeld zeer groot belang bij den terugkeer van normale toestanden in Europa, doch middelerwijl heeft men daar te lande toch de economische ontwikkeling niet stop behoeven te zetten. Zoo is het verlangen naar een reconstructie dan ook in de City niet zoo sterk geconcentreerd. Bovendien is men reeds in andere richting bezig te trachten tot een herbouw van Europa te komen, o.a. door een oplossing te zoeken voor het Russische probleem.

Naast deze overwegingen is echter ook de binnenlandse toestand een overwegende factor. Nog steeds is de horizon van de arbeidsmarkt niet vrij van dreigende conflicten. Voorts hebben de cijfers van den buitenlandschen handel over Maart een teleurstellenden indruk gemaakt. De importen zijn toegenomen met £ 7.023.144 in vergelijking met de vorige maand en de exporten zijn verminderd met £ 6.872.144. Ook over een langer tijdvak beschouwd, hebben de importen de tendens van uitbreiding, terwijl bij de exporten wel een toeneming valt op te merken, doch niet in gelijke mate. Door deze feiten is de terughouding op de beurs van Londen in de hand gewerkt.

De markt te New York daarentegen heeft wel van de gunstige ontvangst der rapporten kunnen profiteren. Ondanks een lage raming voor den oogst van winterarwe en van rogge, hebben de meeste koersen een verbetering kunnen boeken, waardoor echter de daling van de voorgaande periode nog niet is genivelleerd.

Ten onzent heeft de *beleggingsmarkt* een zwak voorkomen gehad. De jongste staatsleening is, op een klein bedrag na, bij het publiek geplaatst, doch het heeft geen aangename indruk gemaakt, dat van een volledige plaatsing, om niet te spreken van een overteekening, geen sprake is geweest. Aan den anderen kant mag het verblijdend worden genoemd, dat het fonds thans vermoedelijk dadelijk geclasseerd is, in tegenstelling met vorige leeningen, toen de kans op een „premie” bij verkoop na de inschrijving, velen uitsluitend om die reden tot inschrijving heeft gebracht.

	7 Apr.	11 Apr.	14 Apr.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	97 $\frac{3}{4}$	97 $\frac{7}{16}$	97 $\frac{7}{16}$	— $\frac{3}{16}$
5 % „ 1918	86 $\frac{9}{16}$	86 $\frac{1}{16}$	85 $\frac{1}{16}$	— $1\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ % „ 1916	85 $\frac{1}{8}$	85 $\frac{1}{8}$	84 $\frac{3}{4}$	— $\frac{7}{8}$
4 % „ 1916	78	78 $\frac{1}{8}$	77 $\frac{7}{8}$	— $\frac{1}{8}$
3 $\frac{1}{2}$ % „	73	72 $\frac{7}{8}$	72 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
3 % „	61 $\frac{3}{4}$	61 $\frac{1}{8}$	61 $\frac{1}{10}$	— $1\frac{1}{10}$
2 $\frac{1}{2}$ % Cert. N. W. S.	51 $\frac{1}{8}$	51	50 $\frac{7}{8}$	— $\frac{1}{2}$
7 % Oost-Indië 1921	101 $\frac{3}{8}$	101 $\frac{7}{16}$	101 $\frac{1}{16}$	— $\frac{5}{16}$
6 % „ 1919	96 $\frac{9}{16}$	96 $\frac{1}{2}$	96 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{3}{16}$
5 % „ 1915	92 $\frac{3}{4}$	92 $\frac{7}{8}$	92 $\frac{3}{8}$	— $\frac{3}{8}$
5 % Rusland 1906	5 $\frac{1}{4}$	5 $\frac{1}{4}$	5 $\frac{1}{4}$	—
4 % Rusl. bij Hope & Co.	7 $\frac{1}{16}$	—	8 $\frac{1}{16}$	+ $\frac{1}{16}$
4 % Japan 1899	64	63 $\frac{1}{2}$	63 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
5 % Brazilië 1895	52 $\frac{7}{16}$	51 $\frac{1}{2}$	52	— $\frac{7}{16}$
8 % San Paulo 1921	96 $\frac{1}{2}$	96	97	+ $\frac{1}{2}$
6 % Amsterdam 1920	99 $\frac{1}{2}$	98 $\frac{7}{8}$	98 $\frac{7}{8}$	— $\frac{1}{8}$
7 % Rotterdam 1920	101 $\frac{7}{8}$	101 $\frac{1}{4}$	101 $\frac{1}{4}$	— $\frac{5}{8}$

Van de aandelenmarkt is wederom in hoofdzaak de aandacht op *petroleumfondsen* gevallen. Aanvankelijk was de geheele beurs buitengewoon ongeanimeerd en ook hier heeft de publicatie der deskundigen-rapporten slechts weinig verandering gebracht. Tegen het slot der berichtperiode echter viel een plotselinge opleving voor aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Mij. te constateeren, waardoor dit fonds den roep der geheimzinnigheid, waarin het vaak verkeert, nog eens heeft bevestigd. Een bijzondere reden toch viel voor de snelle rijzing niet op te merken. Ter beurze sprak men van de wanverhouding in de koersen van Consols en van Astra Romana, doch deze is reeds vaker naar voren gebracht, zonder dat dit eenigen invloed op het koerspeil heeft uitgeoefend. Indien er dus al van een bijzondere overweging sprake is geweest, dan moet deze later nog aan het licht komen. In aansluiting aan Consols waren ook aandelen Koninklijke iets hooger in koers.

Naast de *petroleummarkt* heeft de afdeling voor *tabaks-aandelen* de aandacht getrokken. In hoofdzaak waren het hier aandelen Deli-Maatschappij, welke een koers-avance konden behalen, in verband met de zeer gunstige prijzen, welke de tabak dezer onderneming op de thans gehouden vier inschrijvingen heeft opgebracht.

Voorts heeft de belangstelling zich geconcentreerd op *sukeraandelen* en wel voornamelijk op aandelen Handelsvereniging „Amsterdam”. Hieromtrent verluide, dat

binnenkort zal worden overgegaan tot het uitgeven van nieuwe aandelen, waarbij dan de oude aandeelhouders van een „claim” zouden kunnen profiteren. Ondanks het feit, dat de directie der H. A. V. de geruchten niet heeft bevestigd, hielden zij aan en hebben zij voor het fonds veroorzaakt. Het hoogst bereikte peil kon echter niet behouden blijven. Voor de overige suikerfondsen heerschte eerder aanbod.

Ook de *rubberafdeeling* heeft zich niet in groot optimisme kunnen verheugen, hoewel de omzetten hier te klein zijn geweest, om veel invloed op het koerspeil te kunnen uitoefenen.

Van *industriële aandelen* waren Philips Gloeilampenfabrieken gevraagd, ondanks het, in vergelijking met het vorig jaar, onveranderd gebleven dividend. Ook voor aandelen Jurgens trad een iets betere stemming naar voren, nu de mededeelingen der directie een niet al te ongunstig jaarverslag hebben doen verwachten.

	7 Apr.	11 Apr.	14 Apr.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	123 $\frac{1}{8}$	—	125 $\frac{3}{4}$	+ $2\frac{1}{8}$
Incaso Bank	96 $\frac{3}{4}$	96 $\frac{3}{4}$	96 $\frac{3}{4}$	—
Koloniale Bank	194 $\frac{1}{2}$	193 $\frac{3}{4}$	193 $\frac{3}{4}$	— $1\frac{1}{8}$
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	133 $\frac{1}{2}$	133 $\frac{1}{2}$	133	— $\frac{1}{2}$
Rotterd. Bankvereniging	98 $\frac{1}{2}$	—	98 $\frac{3}{4}$	+ $\frac{1}{4}$
Van Berkel's Patent	39	38 $\frac{1}{8}$	—	— $\frac{7}{8}$
Gouda Kaarsen	20 $\frac{1}{2}$	20 $\frac{1}{2}$	25 $\frac{1}{2}$	+ 5
Holl. Draad- en Kabelfabriek	54 $\frac{7}{8}$	54 $\frac{1}{8}$	54 $\frac{7}{8}$	—
A. Jurgens' Ver. Fabr.g.aand.	54 $\frac{1}{2}$	53 $\frac{1}{2}$	55 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{7}{8}$
„ „ pr.aand.	63 $\frac{1}{2}$	62	66 $\frac{3}{8}$	+ $2\frac{7}{8}$
Leerdam Glasfabrieken	29 $\frac{1}{8}$	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	256 $\frac{1}{2}$	260	265	+ $8\frac{1}{2}$
Vereenigde Blikfabrieken	92	—	88 $\frac{1}{4}$	— $3\frac{3}{4}$
Vereen.Chemische Fabrieken	46	42 $\frac{1}{2}$	40 $\frac{1}{2}$	— $5\frac{1}{2}$
Compania Mercantil Argent.	26 $\frac{3}{4}$	25 $\frac{3}{4}$	25 $\frac{1}{2}$	— $1\frac{1}{2}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	183	182	181 $\frac{1}{2}$	— $1\frac{1}{2}$
Handelver. Amsterdam	477	479 $\frac{7}{8}$	480	+ 3
Handelsverg. Reiss & Co.	33 $\frac{3}{8}$	34	34	+ $\frac{1}{8}$
Int. Crediet- en Handelsverg.	—	—	—	—
Rotterdam	195	191	189	— 6
Linde Teves & Stokvis	76 $\frac{1}{2}$	76 $\frac{1}{2}$	73 $\frac{1}{2}$	— 3
Redjang Lebong Mij. n. Mij.	126 $\frac{1}{2}$	122	120	— $6\frac{1}{2}$
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	183 $\frac{7}{8}$	181	197 $\frac{1}{4}$	+ $13\frac{3}{8}$
Kon. Petroleum-Mij.	442 $\frac{1}{2}$	442 $\frac{1}{2}$	444 $\frac{1}{8}$	+ $1\frac{5}{8}$
Phoenix Oil	90	92 $\frac{1}{2}$	93 $\frac{1}{2}$	+ $3\frac{1}{2}$
Amsterdam-Rubber-Mij.	143 $\frac{3}{4}$	141 $\frac{3}{4}$	140 $\frac{3}{8}$	— $3\frac{1}{8}$
Kendeng Lemboe	180	176 $\frac{1}{2}$	176	— 4
Oost-Java-Rubber-Mij.	218 $\frac{1}{2}$	212	209	— $9\frac{1}{2}$
Deli-Batavia Tabak Mij.	341	343 $\frac{1}{2}$	336 $\frac{1}{2}$	— $4\frac{1}{2}$
Deli-Maatschappij	374 $\frac{1}{2}$	384 $\frac{1}{2}$	385	+ $10\frac{1}{2}$
Senembah-Maatschappij	292 $\frac{1}{2}$	287 $\frac{1}{2}$	289 $\frac{1}{2}$	— $3\frac{1}{2}$

De *scheepvaartmarkt* was ongeanimeerd en doorgaans was hier het aanbod overheerschend.

	7 Apr.	11 Apr.	14 Apr.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	87 $\frac{1}{2}$	84 $\frac{1}{8}$	85	— $2\frac{1}{2}$
„ „ „gem.eig.	72	70 $\frac{1}{4}$	71 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
Hollandsche Stoomboot-Mij.	27 $\frac{1}{2}$	—	27	— $\frac{1}{2}$
Java-China-Japan-Lijn	90	—	90	—
Kon. Hollandsche Lloyd	8 $\frac{1}{8}$	—	8 $\frac{3}{4}$	— $\frac{1}{8}$
Kon. Ned. Stoom-Mij.	72	66	69 $\frac{1}{4}$	— $2\frac{3}{4}$
Konink. Paketvaart-Mij.	137 $\frac{1}{4}$	133 $\frac{3}{4}$	—	— 4
Maatschappij Zeevaart	75	—	74 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
Nederl. Scheepvaart-Unie	122	120 $\frac{3}{4}$	120 $\frac{1}{2}$	— $1\frac{1}{2}$
Nievelt Goudriaan	99 $\frac{3}{4}$	90	92 $\frac{1}{2}$	— 7
Rotterdamsche Lloyd	122 $\frac{1}{2}$	122 $\frac{1}{2}$	122 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{2}$
Stoomv.-Mij. „Nederland”	144 $\frac{3}{4}$	139 $\frac{3}{4}$	140	— $4\frac{3}{4}$
„ „ „Noordzee”	30 $\frac{1}{2}$	—	—	—

De *Amerikaansche markt* bleef, als gewoonlijk, stil en eerder lager. Alleen op den laatsten dag der berichtswEEK trad een lichte verbetering in.

	7 Apr.	11 Apr.	14 Apr.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	66	63 $\frac{1}{2}$	65 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
Anaconda Copper	70 $\frac{1}{2}$	70	72 $\frac{1}{2}$	+ 2
Studebaker Corp.	101	96 $\frac{1}{16}$	93 $\frac{1}{4}$	— $7\frac{3}{4}$
Un. States Steel Corp.	106 $\frac{1}{2}$	103	103	— $3\frac{1}{2}$
Achison Topeka	108 $\frac{7}{16}$	107 $\frac{15}{16}$	107 $\frac{5}{8}$	— $1\frac{1}{16}$
Erie	27 $\frac{9}{16}$	—	26	— $1\frac{3}{16}$
Southern Pacific	98 $\frac{7}{16}$	96 $\frac{15}{16}$	96 $\frac{7}{8}$	— $1\frac{9}{16}$
Union Pacific	143	141 $\frac{5}{8}$	142	— 1
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 $\frac{7}{16}$	9 $\frac{3}{16}$	9 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{1}{16}$
„ „ „ „ pref.	34 $\frac{1}{4}$	32 $\frac{1}{2}$	32 $\frac{3}{8}$	— $1\frac{7}{8}$

De *geldmarkt* heeft den toestand van vóór de aankondiging der nieuwe staatsleening bereikt; prolongatie noteerde aan het einde der week 5 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

15 April 1924.

In den loop der afgelopen week is de uitbreiding van de belangstelling voor tarwe over een aantal Europeesche landen, waarvan in ons vorige bericht reeds sprake was, gehandhaafd gebleven. Het beste blijft deze vraag in Frankrijk, waar ook deze week werd verschillende ladingen Argentijnsche en Australische tarwe plaatsing vonden en vrij geregeld parcels Plata tarwe werden gekocht, en verder in Italië. De voortgaande belangstelling op het Europeesche vasteland werkte ook verbetering van den kooplust in Engeland in de hand en ook de molens breidden daar weder hun inkoopten uit ter dekking van hun behoeften in de komende maanden, waarbij vooral weder Canadaesche soorten werden gekocht. In overeenstemming met den loop der markten in Noord-Amerika ondergingen aanvankelijk de prijzen van Canadaesche tarwe een vrij aanmerkelijke verlaging, doch toen verdere prijsverlaging in het uitvoerland uitbleef en bovendien de vraag aan verschillende Europeesche markten bevredigend bleef, trad de laatste dagen slechts zeer weinig prijsverandering in. Argentijnsche tarwe kon zelfs iets in prijs verbeteren en had ook in het begin der week geen prijsverlaging van eenige beteekenis ondergaan. Deze standvastige houding der prijzen voor Argentijnsche tarwe is opmerkelijk, omdat ook deze week weder de tarweverscheppingen uit Argentinië buitengewoon groot waren. Vermindering van de voorraden in de Argentijnsche havens had dit echter niet tengevolge, omdat de aanvoeren daar eveneens zeer omvangrijk blijven. Het zal zeker ook in verband staan met de, ondanks nu reeds langen tijd zoo groote Argentijnsche tarweverscheppingen, toch zeer bevredigende vraag, die voor Plata-tarwe in Europa blijft bestaan, dat de tarweprijs aan de Argentijnsche termijnmarkten zich zeer goed kon handhaven en zelfs ten slotte nog eenige verhooging onderging. Van 7 tot 14 April bedroeg die verhooging 5 à 20 centavos per 100 Kg.

De tarweverscheppingen zijn tot nog toe in dit seizoen niet kleiner geweest dan in het vorige, niettegenstaande de tarweopbrengst in de meeste Europeesche landen toch die van 1922 vrij sterk heeft overtroffen. Indien Europa op den zelfden voet tarwe blijft opnemen als tot nog toe het geval is geweest, zal het misschien mogelijk zijn, dat de tarwemarkt den vasten ondertoon blijft behouden, die zij, aigezien van eenige prijsverlaging, die den laatsten tijd in Noord-Amerika heeft plaats gevonden, nu reeds zoo langen tijd bezit. Den steun van uitvoer naar niet-Europeesche destinaties, zal zij daarbij echter moeilijk kunnen missen, doch tot nog toe blijft die uitvoer geregeld voortgaan en ook in de afgelopen week werd weder een flinke hoeveelheid, vooral naar Oost-Azië verscheept. Door dit alles oefenen de groote voorraden, die in de uitvoerlanden ter beschikking zijn, geringeren druk op de markt uit dan anders het geval zou zijn. Dat die voorraden echter gemakkelijk tot prijsverlaging kunnen leiden, is onlangs wel gebleken, toen men in de Vereenigde Staten tot de overtuiging kwam, dat daar ten slotte toch veel meer tarwe beschikbaar was dan in het land zelf kan worden verbruikt en toen die overtuiging ten gevolge had, dat men zich te Chicago meer bewust werd van de groote voorraden in Canada en Argentinië en de tarweprijs een niet onbelangrijke daling onderging. De laatste weken verminderde langzaam de zichtbare voorraad in Noord-Amerika, doch nog steeds is die voorraad zeer veel grooter dan in vorige jaren. Binnen enkele weken kan nu een hervatting der verscheppingen van Canadaesche tarwe over de Oostelijke havens worden verwacht en reeds valt een vermindering in de afdeelingen over Vancouver te constateeren. Steeds gunstiger worden de berichten over den stand der winter-tarwe in de Vereenigde Staten, doch de in deze week gepubliceerde raming der opbrengst van het Ministerie van Landbouw te Washington blijft nog ongeveer 4 pCt. beneden het resultaat van het vorige jaar. Als een haussefactor schijnt die raming in Amerika echter niet te zijn beschouwd. Na de publicaties der raming trad ten minste geen prijsverhoging in. Later verbeterde de markt eenigszins, waarschijnlijk ook door de verbetering der Europeesche tarwenvraag, ofschoon eigenlijk de Vereenigde Staten nog altijd nauwelijks als uitvoerland voor tarwe in aanmerking komen.

De termijnmarkt te Chicago sloot voor Mei-tarwe op 14 April $\frac{3}{4}$ cent en voor Juli $\frac{3}{8}$ cent per 60 lbs. lager dan op den 7den, terwijl te Winnipeg Mei $\frac{3}{8}$ lager was en Juli evenveel hooger.

Rusland had de laatste week weder een flinken uitvoer van tarwe; ongeveer de helft daarvan was bestemd naar

Spanje en Griekenland en de rest naar Nederland en Duitsland. Duitsland koopt echter den laatsten tijd zeer weinig tarwe, vooral ten gevolge van de bezwaren, die men daar ondervindt bij het verkrijgen van vreemde betaalmiddelen. Een vrij geregelde handel in tarwe vindt weliswaar nog plaats naar Hamburg, doch het schijnt dat deze gedeeltelijk het gevolg is van vraag uit Denemarken. Zuid-Duitsland is dan ook bij voortduring nog als her-verkoper van vroeger gekochte partijen aan de markt en verkoopt vrij geregeld naar Nederland. Daar onderging de belangstelling in tarwe eenige verbetering en behalve deze zaken uit Duitsland werd nu en dan ook weder direct uit de uitvoerlanden naar Nederland geplaatst. De omzet is echter nog steeds niet groot en daar ook België den laatsten tijd geen groote tarweinkoopten doet, waren Rotterdam en Antwerpen deze week de slechtste Europeesche tarwemarkten.

In de meeste Europeesche landen was deze week het weder zachter, zoodat wel verbetering in den stand van het wintergraan, die hier en daar nog steeds als achterlijk wordt beschreven, mag worden verwacht. Over het algemeen zijn trouwens de vooruitzichten niet ongunstig. Uit de Vereenigde Staten van Amerika wordt bericht, dat met den uitzaai der zomertarwe goede voortgang wordt gemaakt. Wel hoort men nog van de waarschijnlijkheid van een vermindering in de met zomertarwe te bezaaien oppervlakte, in vergelijking met het vorige jaar, doch het percentage, waarmee die te verwachten vermindering wordt aangeduid, is minder groot dan eenigen tijd geleden. Datzelfde geldt ook voor Canada, waar nu nog slechts van vermindering van eenige procenten sprake is. In Britsch-Indië maakt men zich ongerust wegens droogte en hitte in sommige gedeelten van het land, waarvan schade voor den oogst wordt verwacht.

Voor rogge vertoonde de markt ditmaal iets meer leven dan de vorige week. Wel is de aanleiding tot nieuwe inkoopten van buitenlandsche rogge in Duitsland nog niet groot, nu de Reichsgetreidestelle uit haar voorraad in een belangrijk deel der behoefte voorziet, doch eenige verbetering van den ondernemingslust viel toch te constateeren, waartoe ook de verlaging der prijzen, waartoe Noord-Amerika rogge aanbiedt, medewerkt. Te Chicago daalde van 7 tot 14 April de roggeprijs $\frac{1}{2}$ à 1 cent, per 56 lbs., en de groote Amerikaansche roggevoorraden lieten nog verder hun invloed op de markt gelden, door aan de kust den prijs te drukken, zoodat Amerikaansche rogge in Europa tot niet onbelangrijk lageren prijs te koop was. Daardoor namen de zaken naar Duitsland toe en ook Nederland deed enkele inkoopten. De verscheppingen van rogge uit Noord-Amerika zijn de laatste weken groter dan tevoren, wegens de omvangrijke zaken, die onlangs zijn gedaan naar Scandinavië en Denemarken, waar rogge meer dan elders de plaats van de zooveel duurder maïs inneemt. Van de verscheppingen dezer week was het grootste contingent naar Denemarken en Scandinavië bestemd en van de 12.000 qrs. naar Hamburg, zal wel gedeeltelijk eveneens Denemarken de eindbestemming zijn. Russische rogge wordt uit Rusland niet sterk aangeboden, doch de verscheppingen waren de vorige week zoo groot, dat men van die hoeveelheid te zamen met de flauwe stemming in Noord-Amerika wel eenigen druk op de markt zou hebben verwacht. Dit is echter nauwelijks het geval en bij iets betere vraag kon de prijs van Russische rogge zich zeer goed handhaven, zoodat hiervoor nu een flinke premie boven Noord-Amerikaansche rogge wordt betaald. De prijs voor Russische rogge ondervond ook eenigen steun van de omstandigheid, dat deze week minder werd afgeladen en bovendien van die verscheppingen 25.500 qrs. bestemd waren voor Griekenland en 5.500 qrs. voor Spanje, zoodat voor Noordwestelijk Europa slechts 7.000 qrs. overbleven.

Voor maïs blijft de markt het onzekere karakter behouden, dat haar reeds eenige weken kenmerkt. De hoeveelheden onderweg naar West-Europa zijn klein en nauwelijks voldoende voor de vraag, zoodat voor spoedige maïs hooge prijzen worden betaald, terwijl voor latere posities de prijs gedrukt is door de naderende lente, de te verwachten spoedige toename van de Argentijnsche verscheppingen en de belangrijke hoeveelheden, die binnenkort van Oost-Europa naar de invoerlanden onderweg zullen zijn. Dat die hoeveelheden uit Roemenië groot zullen zijn, staat wel vast, daar zij gedeeltelijk reeds verladen zijn. Tot den zeilenden voorraad kan men ze echter niet rekenen, daar de reeds gedeeltelijk of grootendeels afgeladen booten in Roemeensche havens worden opgehouden, wegens onvoldoende aanvoeren en de laatste dagen nog door ruw weder, dat de belading onmogelijk maakte. Ofschoon dus deze week de verscheppingscijfers van maïs groot waren door een zeer ruime hoeveelheid van den Donau (en trouwens ook 80.000 qrs. van

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	14 April 1924	7 April 1924	16 April 1923
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe April	Mais Mei	Lijnzaad April				
12 Apr.'24	102 $\frac{1}{8}$	77 $\frac{3}{8}$	47	10,70	8,—	19,10	Tarwe*	11,75	11,75	13,75
5 " '24	103 $\frac{3}{8}$	78 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{4}$	10,70	8,05	19,15	Rogge (No. 2 Western) ..	9,65	9,70	11,—
12 Apr.'23	124 $\frac{1}{8}$	80 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{3}{8}$	11,85 ¹⁾	8,85	22,30 ¹⁾	Mais (La Plata)	228,—	227,—	220,—
12 Apr.'22	130 $\frac{7}{8}$	59 $\frac{1}{4}$	37 $\frac{1}{8}$	13,60	8,30	21,20	Gerst (48 lb. malting) ...	205,— ⁴⁾	206,— ⁴⁾	192,—
12 Apr.'21	136 $\frac{1}{2}$	56 $\frac{7}{8}$	37 $\frac{3}{4}$	16,70	8,45	13,60	Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	9,40 ⁵⁾	9,50 ⁵⁾	10,90
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{3}{8}$	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,40	14,10	11,25
							Lijnzaad (La Plata) ³⁾	398,—	400,—	470,—

1) Per April.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6/12 April 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	6/12 April 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	9.732	253.802	215.722	615	12.128	17.811	265.930	233.533
Rogge	21.652	167.955	142.497	—	3.325	435	171.280	142.932
Boekweit	40	6.615	3.975	—	—	—	6.615	3.975
Mais	16.591	177.759	196.916	4.560	24.951	31.802	202.710	228.718
Gerst	13.538	99.704	45.564	3.189	15.861	4.127	115.565	49.691
Haver	7.441	71.133	24.971	—	—	533	71.133	25.504
Lijnzaad	2.735	74.297	42.233	1.341	29.886	41.147	104.183	83.380
Lijnkoek	5.200	52.758	61.992	—	700	—	53.458	61.992
Tarwemeel	10.346	72.092	21.651	1.319	5.348	3.377	77.440	25.028
Andere meelsoorten	100	2.989	500	—	—	—	2.989	500

Rusland) werd de eigenlijk zeilende voorraad niet in dezelfde mate vermeerderd. Bovendien laadde Noord-Amerika weder weinig maïs af en laat ook de toename der Argentijnsche verschepingen op zich wachten, zoodat nog steeds spoedige maïs gezocht blijft. Nu en dan was van Argentinië het aanbod van maïs ter verlading in April wat sterker, doch ook daar gaat de belading niet snel in haar werk en wie spoedig maïs noodig heeft, dient een flinke premie te betalen. Enkele spoedige ladingen Plata maïs werden in Engeland gekocht. Een stoomende lading Roemeensche maïs ging naar Ierland en Nederland kocht een lading stoomende Odessa-maïs, alsmede een aan de Engelsche kust aangekomen lading Galfox. Van de ladende en reeds lang geladen Roemeensche maïs, waarin de laatste weken geregeld zaken naar Nederland zijn gedaan, is eerst een enkele boot Constantinopel gepasseerd. Naar de andere wordt reikhalzend uitgezien, doch tot algemeene teleurstelling laat het vertrek uit de laadhaven nog steeds op zich wachten en tekenen worden weder nieuwe booten gevoegd bij de vloot, die straks met maïs naar Nederland zal komen. Weliswaar mag men aannemen, dat ze niet alle tegelijkertijd eindelijk haar reis zullen aanvangen, doch ten gevolge van dit lange oponthoud zal de maïs aankomen op een oogenblik, waarop de krachtigste vraag naar maïs gewoonlijk voorbij is. De lust om lauende of reeds geladen Donaumais, die nog niet vertrokken is, te koopen, is dan ook sterk afgenomen en slechts tot verlaagde prijzen waren de laatste dagen enkele zaken in die positie mogelijk, terwijl stoomende en aangekomen partijen goed van de hand blijven gaan. Dit laatste is ook het geval met Noord-Amerikaansche maïs, waarvan het aanbod schaarsch is. De markt te Chicago was aanvankelijk flauw met eenige prijsdaling, wat echter het Amerikaansche aanbod voor export nauwelijks deed toenemen. Later trad eenig herstel in, doch het slot op 14 April was toch nog ongeveer 1 cent per 56 lbs. lager dan een week tevoren. Aan de Argentijnsche termijnmarkten bleven prijsfluctuaties eerst weder bijna geheel achterwege. Later trok de markt iets aan en sommige termijnen waren ten slotte 5 à 10 centavos hooger, doch in overeenstemming met de toename der aanvoeren in de Argentijnsche havens, was Plata maïs in Europa geleidelijk wat lager te koop. Dit gelut zoolver voor zomerafading als voor spoedige Plata maïs, waarvoor nog steeds een zeer hooge premie wordt gevraagd. De omzet nam deze week naar de meeste invoerlanden nauwelijks toe en de zaken zijn dus nog altijd minder levendig, dan in andere jaren, ondanks de omstandigheid, dat de groote omvang van den oogst reeds teraenge in de prijzen verdisconteerd schijnt. Duitsland blijft vrij geregeld op ruimere schaal dan het overige vasteland Plata maïs op aflading koopen. Ook Nederland doet nu en dan mee en in Engeland worden daarin dagelijks zaken gedaan; ook Scandinavië en Denemarken doen nu en dan inkoop. België toont minder belangstelling dan in andere jaren. Al is dus ten slotte de hoeveelheid nieuwe Plata maïs, die reeds in Europa is verhandeld, lang niet onbe-

tekenend, levendig is de handel daarin dit geheele seizoen nog niet geweest. Uit Zuid-Afrika wordt bericht, dat van den nieuwen oogst op zichzelf waarschijnlijk zeer weinig voor uitvoer zal overblijven, doch het overschot van den ouden oogst is nog groot, zoodat Zuid-Afrika toch ook dit seizoen maïs zal kunnen exporteeren. Het aanbod, dat onlangs dringend was, is later sterk afgenomen, doch juist de laatste dagen hoort men daarvan weder wat meer.

Gerst blijft vooral op het vasteland moeilijk te plaatsen. Slechts Duitsland toont wat meer belangstelling in verband met de hooge prijzen voor spoedige maïs, en het kost daar iets minder moeite koopers voor gerst te vinden dan in Nederland en België, waar voor dit artikel de vraag bepaald slecht is. Engeland had een iets beteren handel dan in de vorige week en behalve Britsch-Indische werd ook Canadeesche, Plata en Russische gerst wat meer gekocht. Dat de kooplust echter nog steeds ook in Engeland niet groot is, blijkt wel uit de omstandigheid, dat verschepers van Britsch-Indische gerst, die in verband met de droogte in Britsch-Indië geneigd waren vroegere contracten terug te koopen, daartoe in staat waren tot lagere prijzen, dan twee weken geleden in Engeland voor dezelfde gerst waren betaald.

Ook in haver willen de zaken nog steeds niet tot leven komen. Tot dalende prijzen werden in Engeland zaken gedaan in Plata haver, doch de zaken waren klein en ook Canadeesche haver vond slechts plaatsing ten koste van prijsverlaging. Op het vasteland is voor haver de belangstelling al even teleurstellend.

SUIKER.

In Amerika was de tendens in de afgelopen week dalende met eenige kleine opwaartsche reacties op de termijnmarkt. Spot Centrifugals, op 6,65 geopend, sloten op 6,28, terwijl de openings- en slotnoteringen op de termijnmarkt als volgt waren: Mei 4,95/4,57; Juli 5,09/4,72; September 5,04/4,68 en December 4,56/4,24.

Cubasuiker werd verhandeld tot prijzen van ongeveer dollar c. 5,— dalende tot dollar c. 4,50 c. & f. New-York.

Het departement van Handel in de Vereenigde Staten raamt den wereldoogst op 19.286.000 tons, waaronder 3.813.000 tons Cubasuiker, welke raming ook niet vreemd zal zijn aan de jongste daling.

De laatste Cuba statistiek luidt als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 5 April '24	205.848	122.568	189.068
Tot sedert 1 Dec. '23-5 April '24	2.321.809	2.244.391	1.804.641
Aantal werkende fabrieken ..	170	161	185
Weekexport 5 April '24.....	115.784	98.464	137.419
Tot sedert 1 Jan. '24-5 April '24	1.571.357	1.567.495	953.174
Totale voorraad op 5 April '24	750.452	677.796	979.842

In Engeland is de stemming, ondanks de prijsverlaging, niet flauw en verhoogden Raffinadeurs hunne prijzen voor alle posities met 6 d.

De laatste Board of Trade statistiek luidt als volgt:

	Maart.		Jan./Mrt.	
	1924	1923	1924	1923
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Riet	129.230	95.386	316.072	271.884
„ Geraffineerd .	29.144	20.071	115.189	70.059
Totaal	148.374	117.457	431.261	341.943
Voorraad in Entrepot	203.000	208.350	—	—
„ in Raffinader.	61.300	68.900	—	—
Opbrengst „	57.462	56.361	217.752	218.592
Tot. binnenl. verbruik	79.743	80.968	322.266	322.142
Totale export	4.392	6.789	18.953	10.552
Voorr. op 29 Febr.	193.200	252.150	1923	277.250
„ „ 31 Mrt.	264.300	—	—	—

Op Java vonden nog eenige herverkoop van Superieur, Augustus/September-levering plaats tot f 15¼, waarna de kooplust echter verflauwde en deze prijs niet meer te bedingen was.

Ook hier te lande overheerschte deze week het aanbod, zoodat prijzen geregeld afbrokkelden. Aan het slot echter trokken deze weder wat aan en noteerde Mei f 32¼, Augustus f 28½ en November f 25¼. De handel was tamelijk beperkt en de omzet bedroeg ongeveer 6000 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centri-jugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96 pCt. c.i.f. April	
10 Apr. '24	f 27 ¹⁵ / ₁₆	Sh. 63/6	Sh. 23/9	Sh. 25/3	\$ 6,40
3 „ '24	„ 28 ¹ / ₂	64/-	24/3	26/-	6,53
10 Apr. '23	„ 37 ¹ / ₂	67/3	27/9	29/-	7,66
10 Apr. '22	„ 23 ³ / ₈	53/-	18/3	13/6	3,86
4 Juli '14	„ 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands.)

	11 April 1924	4 April 1924	28 Maart 1924	11 April 1923	11 April 1922
New York voor Middling ...	31,35 c	30,60 c	27,40 c	29,35 c	17,90 c
New Orleans voor Middling	31,50 c	30,75 c	27,50 c	29,13 c	16,50 c
Liverpool voor Fy Middl. ...	19,41 d	18,13 d	16,46 d	15,93 d	10,46 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens. (in duizendtallen balen. *)

	1 Aug. '23 tot 11 April '24	Overeenkomstige periode	
		1922-'23	1921-'22
Ontvangsten Gulf-Havens.	6.195	5.392	5.012
„ Atlant.Havens	—	—	—
Uitvoer naar Gr. Britannië	1.487	1.225	1.199
„ „ 't Vasteland.	2.756	2.369	2.486
„ „ Japan	541	540	784

Voorraden.

(in duizendtallen balen. *)

	11 April '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	595	545	1.004
Binnenland	546	658	1.078
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	355	417	483

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
12 Apr. 1924	225.000	26.000	974.000	27.000	61 ¹ / ₃₂
5 „ 1924	191.000	25.250	877.000	27.000	67 ¹ / ₁₆
29 Mrt. 1924	182.000	25.875	772.000	28.000	69 ¹ / ₃₂
12 Apr. 1923	993.000	23.500	1.702.000	23.500	51 ¹ / ₁₆

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
12 Apr. 1924....	69.000	2.976.000	211.000	8.146.000
12 Apr. 1923....	7.000	2.323.000	62.000	6.180.000

RUBBER.

De stemming bleef gedurende de afgelopen week tamelijk onveranderd. De prijzen ondervonden steeds kleine fluctuaties en een kleine verbetering aan het einde der week bracht de noteeringen wederom op het aanvangsniveau terug.

De slotnoteeringen zijn:

			einde voorafgaande week:	
Smoked Sheets	April	67 ct.	67 „
„ „	Mei/Juni	68 „	67 ¹ / ₂ „
„ „	Juli/Sept.	69 „	68 „
Prima Crêpe	April	65 ¹ / ₂ „	66 ct.
„ „	Mei/Juni	66 „	66 ¹ / ₂ „
„ „	Juli/Sept.	67 ¹ / ₂ „	67 ¹ / ₂ „

14 April 1924.

COPRA.

De markt was deze week weer wat flauwer gestemd. Consumenten blijven regelmatig kopen. De premie voor stoomende partijen wordt voortdurend geringer.

De noteeringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend	f 31 ³ / ₈
„ „ „ April afdading	„ 31 ¹ / ₈
„ „ „ Mei	„ 31,—
„ „ „ Juni	„ 30 ⁷ / ₈

14 April 1924.

STEENKOLEN.

Er beginnen zich tekenen te vertoonen, dat de markt aan vastheid verliest. Ongeveer niemand gelooft meer aan het uitbreken van de Engelsche staking, waarvan de vrees zoo lang over de markt heeft gehangen. Immers, voor een meerderheid, die besluiten mag voor staking, zijn noodig 2/3 van de geldige stemmen of wel ca. 450.000, terwijl bij de jongste stemming over de voorstellen van de werkgevers slechts enkele stemmen meer dan de helft vóór verwerping van die voorstellen waren.

De verwachting is, dat de prijzen langzaam aan zullen gaan dalen, vooral ook, waar de moeilijkheden in den Duitschen Bergbau vermoedelijk zonder staking zullen worden opgelost en last not least omdat de productie in de Ruhr door het vernieuwen voor 2 maanden van de Micum-overeenkomst verzekerd is.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde ..	f 16,75
Durham Ongezeefde	„ 16,50
Cardiff Ongezeefde	„ 19,50
Schotsche Gezeefde	„ 16,—
Westfaalsche Veförder	„ 17,25
„ Vetstukken	„ 19,50
„ Smeenootjes	„ 18,25
„ Gasvlamförder	„ 17,50
„ Gietekes	„ 24,50

alles per ton van 1000 K.G., franco station Rotterdam/Amsterdam. Markt onregelmatig.

15 April 1924.

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 6 t/m. 12 April 1924.

Het verkeer was wederom zeer druk. De aanvoeren bestonden hoofdzakelijk uit erts, graan en stukgoed. De beschikbare scheepsruimte was voldoende om in de aanvraag te voorzien.

De daghuren voor groote schepen liepen geleidelijk van 5 cts. tot 3 cts. terug en voor kleinere middelsoort schepen van 5¼ tot 3¼ à 3¾ cts.

Begin van de week betaalde men naar de Ruhrhavens voor f 1,20/1,35 met ¼ — ½ lostijd, deze vrachten liepen geleidelijk terug tot f —,65/—,75 per last met ¼ — ½ lostijd.

De waterstand, hoewel vallend, was nog steeds gunstig. Het sleeploon was gemiddeld genoteerd volgens het 70 cts tarief.

DE TWENTSCHE BANK

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 's-GRAVENHAGE - DORDRECHT - UTRECHT - ZAANDAM

Maandstaat op 31 Maart 1924

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeerd	f	1.607.400,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen;		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede;		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.985.000,—, waarvoor in geld gestort	"	6.435.000,—
waarvoor effecten gedeponeerd	f	1.550.000,—
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 10.190.169,84		
waarvoor in geld gestort	"	7.482.969,84
waarvoor effecten gedeponeerd	"	2.707.200,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponeerd bij bevriende instellingen	"	3.000.000,—
ten eigen gebruike	"	28.556.835,—
		" 35.814.035,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	23.967.417,62
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen	"	35.090.127,42
Saldo's bij Bankiers	"	12.625.459,77
Daggeldleeningen	"	650.000,—
Prolongatiën gegeven	"	11.378.880,—
Eigen Effecten en Syndicaten	"	7.659.148,91
Credietvereniging	f	60.416.503,53
Af: loopende Promessen	"	12.550.000,—
		" 47.866.503,53
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek. Crt. f 55.953.677,63		
Af: loopende Promessen	"	2.483.000,—
		" 53.470.677,63
Voorschotten op Consignatiën	"	1.888.619,44
Gebouwen	"	4.609.703,67
		" 4.609.703,67
	Totaal	f 250.545.942,83

CREDIT

Kapitaal	f	35.500.000,—
Reservefonds	"	8.388.581,85
Buitengewone Reserve	"	1.700.000,—
Waarborgfonds Credietvereniging	"	5.488.100,—
Reserve Credietvereniging	"	2.593.606,20
		f 53.670.288,05
Aandeelhouders voor gedeponeerd als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f	1.597.620,—
Contanten	"	9.780,—
in Leen-Depot Effecten	"	34.216.415,—
" Contanten	"	55.735,—
		" 35.814.035,—
Totaal Effecten	"	65.515,—
Totaal Contanten	"	2.017.573,12
Zieken- en Pensioenfonds	"	38.738.630,33
Deposito's	"	1.974.300,—
Prolongatie-Deposito's	"	536.075,78
Saldo te ontvangen en te leveren Fondsen	"	67.213.079,43
Saldi Rekeningen Courant	f	13.764.769,48
" " " voor gelden in het Buitenland ..	"	4.259.476,53
" " " Credietvereniging	"	85.237.325,44
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledeboer & Co., Almelo	"	9.870.583,89
Daggeldleeningen	"	1.100.000,—
De Nederlandsche Bank	"	1.905.224,22
Te betalen Wissels	"	16.218.060,81
Diverse Rekeningen	"	3.398.331,19
	Totaal	f 250.545.942,83